Vászon és fehérnemü raktár „a kék csillaghoz". **Váczi utcza 9. szám. Alapittatott 1826. évben.**

Alólírottak ezennel tudomásra hozzák, hogy a jelen idényre vászon és fehérnemü raktárukat egész ujonnan es nagy választékban mindennemü elösmert legjobb minőségü vásznak, damast és csinvat asztalneműek, kávé és théakészletek színes beszövött és hímzett bordurral, törülközők, zsebkendők vászon, franczia és angol batistből, színes ágykanavász, nankin, matrácz-csinvat, chiffon, perkál, batiszt-clair béllésszövet, függönyök, színes vászon és selyemkócz-szövetek férfi nyári öltönyökre, színes ingszövetek; gallér és kézelők, kész nappali és hálóingek, lábravalók, úgy szinte kész hölgy és gyermek fehérnemük, hálóköntösök, fésülőköpenyek és pongyola öltönyökkel rendezték be, és bátorkodnak ezennel raktáruk megtekintésé végett tiszteletteljes meghivásukat tenni 521

HARIS ZEILLINGER és Tsa.

Kelengyék felnöttek ugy gyermekek számára gyorsan és izléses kiállitásban készittetnek. — Levélbeli megrendelések a legnagyobb figyelemmel eszközöltetnek.

Árjegyzéket kivánatra bérmentesen küldünk.

Sensatio.

Csáky elegáns divat- és fehérnemü-termében.

Női sétaruhák ... ... 12.—, 15—, 20.— 25.—, 30.— frt és feljebb.
Női czélszerü házi ruhák ... ... 6.—, 8.—, 10.— « « «
Női fekete mantillák ... 6—, 8—, 10.—, 15—, 20.— « « «
Női esőköpenyek ... ... 5.—, 8.—, 10.—, 15.—, 20.— « « «
Női testhez álló tavaszi kabátkák 4.—, 5.—, 6.—, 8.— 10.—, 15.— ... « « «
Férfi öltönyök ... ... 9.—, 12.—, 15.—, 20.—, 25— « « «
Férfi tavaszi felöltők ... 9.—, 12.—, 15.—, 20. , 25.— « « «
Fiu öltönyök ... ... 3.—, 4.—, 5.—, 6.—, 8.—, 10.— « « «

Női, férfi-, és gyermek fehérnemüek gyári árakon.

Gyászruhák 12 óra alatt készittetnek el.

Minden izlésteljesen és olcsón csak

CSAKY ÁRMIN-nál Budapesten Sugárút, Octogon-tér 63.

Képes árjegyzékek kivánatra bérmentve. 501

Kitünő minőségü tömör és koczka-szenet,

mozgonyok (Locomobile) fűtésére és házi czélokra,

gyárszenet, gyári czélokra, minden hazai vasútállomásra szállitva,

kis koczkaszenet, legjobb anyag mindennemü töltőkályhákhoz budapesti rakodóinkon

ajánl legjutányosabb, mérsékelt árak mellett az 311

Északmagyarországi egyesített kőszénbánya- és iparvállalat részvénytársulat,

Budapest, V., Erzsébet-tér 10. szám.

(Utánnyomat nem dijaztatik.)

Mössmer József

rumburgi vászon- és fehérnemüek raktára a „menyasszony"-hoz

BUDAPEST, uri- és zsibárus-utcza sarkán b. Orczy-féle 12. sz. ház, a főpostának átellenében

ajánlja legjutányosb szabott áron a legnagyobb választékban kitünő minőségü rumburgi, irlandi, hollandi, creasz- és takács-vásznait; szines ágynemüit, fehér vászoncsinvat és damaszt asztalteritékeit 24, 18, 12, 6 személyre; asztalkendők, asztalteritők, kávés, törülköző és zsebkendőit; franczia és angol batiszt-zsebkendőit; továbbá gyapotárukban: siffon, batiszt, clair és moull; nausoc, himzett ágynemü-betétek, szegélyek (Gimpen), ágyteritők, függönyök, belvertin drapp és fehér szinben. Nőknek nappali és éjjeli ingek, nadrágok, harisnyák, szoknyák, pongyola-öltönyök, kézelők, gallérok, fodrászmantillák. Müncheni rajz és szab. keresztöltés-előnyomtatások. — Uraknak: nappali és éjjeli ingek, nadrágok, lábravalók, duxi, háló- és krépemellények, kézelők, gallérok.

Menyasszonyi kelengyék. Csecsemő gyermek-fehérnemű.

Magyarhoni gyártásu törülközők és asztalnemüek.

Postai megrendelések a leggyorsabban eszközöltetnek. Árjegyzékek ingyen és bérmentve.

A pesti magyar kereskedelmi bank

(V. Dorottya-utcza 1., alapittatott 184?-ben, befizetett részvénytőke öt millió forint)

ezennel közhirré teszi, miszerint folyó évi **ápril hó 1-től** elfogad betéteket

takarékpénztári könyvecskékre.

A betétek, további intézkedésig évi 4%-al, **fél évi felmondás mellett** 4½%-al kamatoztatnak. — A bank kibocsájt továbbá

4 százalékos pénztárjegyeket

és elfogad esetről-esetre megállapitandó kamatláb mellett **pénzbetéteket folyószámlára**, melyek felett a betevő **chequek** utján rendelkezhetik.

519 *Az igazgatóság.*

TREMOLO-

! hangverseny-harmonika !

(harangjátékkal).

Ujj! Ujj!

Nyomtatott iskolával és 3 dallammal, melyek szerint «azonnal», zenei képzettséggel nem biró egyén is a legszebb *dalokat* és *zenedarabokat* adhatja elő. Uj! és fölötte meglepő hatású. Drbkint frt 2·25. — Kettős harangjátékkal és 6 dallammal 3 forint. 502

Szállitás póstautánvéttel.

Egyedüli szállitók

KLINGL és BAUMANN, BÉCSBEN,

I., Tegethoffstrasse 3.

Cs. k. kizár. szabad. czipő-gyár.

Több kiállitáson kitüntetve.

Temesváry Mór

Budapest, király-utcza 1. szám.

Eladás nagyban és kicsinyben.

Nőknek.

Eberlasting czugos topán... ... frt 2.70
Eberlasting czugos topán 20 % magas legf. nemü ... ... frt 3.20
Bőr topánok 20 % magas erős kettős talppal ... ... frt 3.20

Uraknak.

Topán chagrin vagy wichsos bőrből erős talppal ... ... frt 3.80
Topán borjubőrből erős kettős talppal... ... ... frt 4.50
Borjubőr vagy bagaria csizma hosszu szárral és kett. talppal frt 9.—

Megrendelések utánvét mellett pontosan eszközöltetnek.

Bővebb képes árjegyzék kivánatra ingyen.

„Nagy köszönettel tartozom a Richter féle lipcsei kiadóintézetben megjelent „**Betegbarát**" czimü röpirat megküldéseért, mert azt látom belőle, hogy sokszor még a nehéz betegek számára is van segitség, ha megfelelő szerek vannak kéznél." — Ilyen és ehez hasonló tartalmu levelek naponta érkeznek be, s ezért minden betegnek késedelem nélkül meg kellene hozatnia e könyvecskét, annyival inkább, mert **Gorischek Károly** egyetemi könyvkereskedése (Bécs, I, Istvántér 6.) dijtalanul küldi meg. 248

KILIÁN FRIGYES

m. kir. egyetemi könyvkereskedésében Budapesten, váczi utczában megjelent:

UTMUTATÓ.

A MAGYAR ÉS KÖZÖS KÖZLEK. VÁLLALATOK HIVATAL. MENETREND-KÖNYVE.

Magyarország, Közép-Európa és a magyarországi körutak térképeivel.

Kiadja a VASUTI ÉS KÖZLEKEDÉSI KÖZLÖNY szerkesztősége.

Április havi füzet.

Ára 50 kr.

Jótéteményt

az emberiségre képeznek

a HOFF JÁNOS-féle, csaknem 56-szor kitüntetett

maláta-gyógytápszerek

Hivatalos gyógyjelentés.

Császári királyi szabadalmazott központi bizottság sat. Flensburg: A Hoff János-féle malátakivonat egészségi sör egészen kitünő erősitő szernek bizonyult. **Wittge őrnagy,** a porosz katonai kóroda képviselője

Legujabb köszönőlevél Budapestről.

Tekintetes ur! Tény, hogy 5 évvel ezelőtt meghütöttem magamat olyannyira, hogy nemcsak orvosok, hanem mindazok, kik csak egyszer láttak, életemhez semmi reményt sem kötöttek, kénytelen voltam a Szepességet, zord éghajlata miatt, azonnal elhagyni és az enyhébb éghajlattal biró Budapestre átköltözni. Már akkor, mivel más szerek nem használtak, menedéket kerestem a malátakivonat-készitményeknél rövid idő mulva könnyebbülést éreztem. Azóta a készitményeket rendesen használom és állapotom annyira javult, hogy reményem van e bajból kigyógyulni. — A midőn elnem mulaszthatom ez alkalommal a malátakészitményeket a közönségnek ajánlani, kötelezve érzem magamat uraságodnak köszönetemet nyilvánitani és maradok, kiváló tisztelettel 511

Budapest, 1881. márczius 22.

Wozatka Ferencz.

Főüzlet Magyarország részére:

Budapest, zsibárus-utcza 7. szám.

Cs. k. kizáról. szab. ujonnan javitott

RUGANYOS SÉRVKÖTŐK.

A legujabb találmány a Bogand, amerikai tudor után ujonnan javitott ruganyos sérvkötő Politzertől, ép ugy urak, valamint nők és gyermekek számára; rugóknélkül, tiszta **gummiból** művészileg szerkesztve, s azon czélja van, hogy még a legidültebb sérveket is a legrövidebb idő alatt egyforma helyzetbe hozza, és ép ugy nappal a legfárasztóbb munka, vagy sok járkálás mellett, mint szintén éjjel alvásnál is használható, anélkül, hogy a sérvben szenvedő hivatásában a legkevésbbé is akadályozva lenne. Nagy haszonnal jár, ha éjjen át is a testen marad, miután ekkor kiválóan jó és kellemes nyomást eszközöl a szenvedő részekre.

Árak: egyszerü 6—7 frt; kettős 10—15 frt; gyermekeknek felével olcsóbban.

Nagy raktár angol és franczia aczél sérvkötőkből, suspensoriumokból, szőve, **gummiból**, valamint szarvasbőrből is. A szarvasbőr és gummi suspensoriumoknak az a czéljok, hogy a terjedést meggátolják. — Méhfecskendők, légpárnák, ágybetétek, hónapszám-erszények, övkészülékek, gummi-harisnyák és minden gummiáru-czikkek. — Sérvkötőknél megjelölendő, ha jobb, vagy ha bal felőli vagy kettős legyen-e, ugy szintén a derék bősége is.

Megrendeléseket utánvét mellett póstafordultával eszközöl

Pollitzer Mór császz. kir. kötelékkészitő, Budapest, Deák-Ferencz utcza.

Aprilis hó 1-étől váczi-utcza 19. szám.

Figyelmeztetésül!!

127

Távol-, rövid- és gyenge-látóknak

kizárólag általam készitett és egyátalán elismert **szem üvegek** semmiféle s bármi módon magát bemutató utazó által **el nem árusittatnak, hamisitatlanul** ezek kizárólag látszerészeti intézetemben, Budapest, váczi utcza 19 sz. kaphatók. **SOLOMONSON N. H.** látszerész.

TOLDI.

KÖLTŐI ELBESZÉLÉS.

IRTA

ARANY JÁNOS.

NYELVI ES TÁRGYI BŐ MAGYARÁZATOKKAL

ELLÁTTA

LEHR ALBERT.

Ára füzve 3 forint 60 krajczár.

Előfizetési föltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és POLITIKAI UJDONSÁGOK együtt: egész évre 12 frt, félévre — 6 • | Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG: egész évre 8 frt, félévre — 4 • | Csupán a POLITIKAI UJDONSÁGOK: egész évre 6 frt, félévre — 3 • | Külföldi előfizetésekhez a postailag meghatározott viteldij is csatolandó.

16-ik szám 1882. BUDAPEST, ÁPRILIS 16. XXIX. évfolyam.

MIKSZÁTH KÁLMÁN.

Sokszor gondolkoztam, ha vajjon Petőfiből, Aranyból, Jókaiból lett volna-e Petőfi, Arany, Jókai, ha, mielőtt még ittak volna Castalia forrásának költővé avató vizéből, valamely szerkesztőség pipafüstös asztalához lánczolja a végzet, a hol irnia *kell*. Kell, de nem akkor, mikor valami ellenállhatatlan benső ösztön, titkos sugallat, valami lázas izgatottság kényszeriti rá, — hanem mikor a szedő-gyerek borzas feje a kéziratért az ajtóban megjelen; — kell, de nem azt, a miben lelke szárnyra kelve, bekalandozhatná a képzelet világát, urává lehetne a mindenségnek, a csillagok keringésétől az emberi sziv dobbanásáig, keresve a valót, a szépet; hanem irnia kell, most czikket, aztán referádát, szinházi kritikát, börze-tudósitást, ujdonságot, külföldi levelet, gazdasági jelentést, távsürgönyt s azt a száz meg százféle aprólékos dolgot, a minek az a hivatása, hogy egy huszonnégy óráig éljen, azután meghaljon, mint a kérész s elenyészszék, szétfolyjon, mint a szálló hang, mint a kimondott szó a levegőben, egyenes czáfolatául annak, hogy «scripta manent».

Igazi tehetség az életviszonyok bármi kedvezőtlen alakulásaiból fölküzdi magát, — hallám igen sokszor. És el is hittem. 'A faköpönyegre is lehet irni verset, a csizmadiaműhelyben is teremhet jó költemény. A szellemet nem vonja el hivatásától sem az őrállás, sem a szurok. De ha a szellemet elfoglalják, lekötik, odaszegezik más egyébhez, mint a mihez magától vonzódik; ha nem engednek neki időt alkotásra, — de termelni kényszeritik egészen mást, mint a minek magvát magában hordozza; ha a lélektől, akármilyen nagy is egészében, azt követelik, hogy törje magát darabokra s apró adagokban tálalja föl magát a közönségnek; és ha ez állapot igy tart évekig s az eredeti természetet fölváltja a kénytelen megszokás: vajjon akkor is keresztül törheti-e magát a tehetség s eljuthat-e oda, a hova más viszonyok között valószinü, hogy eljut vala?

E kérdésre abszolut igennel felelni annyi, mint tagadni, hogy nagyra hivatott tehetség ily körülmények közé jutva eltörpült, elveszett valaha; annyi, mint azt állitani, hogy a tehetség, az mind érvényesült és a ki nem birta kivivni az elismerést, a hirt, a dicsőséget: nem is volt tehetség.

Pedig hány van olyan, hányat ismer mindenikünk, a kihez a remények legszebbikét kötni sem volt tulmerész számitás, — s mégis, mire e reményeknek teljesülni kellett volna, nem találtunk egyebet, mint szegett szárnyat, lemondást, csalódást, prózai mindennapiságot.

Kivált a hirlapszerkesztői irodáknak van ily emésztő levegője a tehetségekre. Megfogja a lelket, mint a rozsda. A mindennapivá tett szellemi foglalkozás bizonyos megszokott chablonokba szoritja a szárnyaló erőt; megköti, nem ereszti, alkalmazkodni tanitja a napi élet igényeihez, megtanit gyorsan, szabatosan dolgozni, teremt ügyes, gyakorlott hirlapirót, sőt olyanokat, kik az irás mesterségét virtuozitásra vitték, — de nem teremt irót a szó költői értelmében, mely föltételezi a szabad, az eredeti, az önkényes alkotást.

Hirlapjaink virágzásának sokat köszönhet, de alighanem még több veszteséget is tulajdonithat az irodalom, kivált pedig a szépirodalom. Elnyelnek, elemésztenek nem egy sokat igérő erőt, mely az irodalom más ágában többre, talán sokra vitte volna. De hogy a hirlapirodalom sem olyan pókháló, mely minden tehetséget megfog és lenyügöz; hogy a ki «erősebb dongó», ezen is keresztül törheti magát, — arra eleven példánk támadt a közel multban. Megértük,

Kozmata fényképe után.

MIKSZÁTH KÁLMÁN.

hogy irónak, elismert irónak küzdötte föl magát egy — hirlapiró.

Ritka gyorsasággal esett meg e dolog. A népszerüség egyszerre szárnyára kapta Mikszáth Kálmán nevét, s annyiféle alakjában nyilatkozott iránta a legmelegebb elismerés, hogy szinte félteni kezdi az ember s okvetetlenül romlására vezet, ha korábban éri nehány esztendővel. Az irodalmi körök, a közönség, még a külföld is ugy üdvözölték, mint egy váratlan fölfedezést. A Petőfi-társaság s a Kisfaludy-társaság egymásután tagjává választá, müveit leforditák németre, egyeseket francziára, angolra, csehre, oroszra, s most fordítják dánra; a hirlapok mutatványokat közölnek belőle, a közönség ritka érdeklődést tanusit iránt ok s a kritika egyhangu méltánylással adózik neki s oly egyértelmüség nyilatkozott e méltánylásban, hogy sem itthon, sem a külföldi sajtóban nem hallatszott ellene egyetlen ellenkozás s megérte azt a ritka szerencsét, hogy háboritatlanul élvezheté az elismerést. Tóth Ede óta nem volt erre példa.

Hogy tudott ugy elrejtőzni, hogy oly soká nem akadtunk reá?...

Mikszáth Kálmánt én már kis gyermekkorában ismertem, a rimaszombati iskolából, honnan Kiss József és Bodon József is került. Vézna kis szőszke fiucska volt, s bizony igen gyönge tanuló, a kiből nem igen lehetett kinézni, hogy egyszer a neve még nyomtatásban is megjelen. Az előtt otthon, Szklabonyán, Nógrádmegyében a falusi iskolába járt a többi gyerekekkel, de oly nehezen tanult, hogy mikor olvasni már tudott, még akkor is sok veszödsége volt a — nagy ABC-vel. Atyja, kiscsoltói Mikszáth János, ama vidám kedélyü kurta nemes emberek közül való, kik a magyar typus valódi inkarnációi, nem is igen akarta tanittatni. «Mit gyötörjük a betüvel? jöjjön haza, legyen gazda!» De édes anyja, Veres Mária, egy mély kedélyü, komoly gondolkozásu nő, nem engedte, hogy a fiu abba hagyja tanulmányait. Azon anyák közé tartozott, kik nem mondanak le gyermekük jövőjéről, akármily kevés kilátással biztat az.

Hiába mondta Filcsik János uram (a palócz rajzok egyik alakja, a ki ma is él Ebeczken), hiába mondta a tréfás kedélyü apának, nem tudva, hogy a fiu is hallja: «Ez nem telelni való gyerek, ez nem éli meg a 15-ik évet», — azért a kis Kálmán csak kitelelt — Batyiban, a hogy Rimaszombatot a szomszéd palócz vidékeken nevezik.

A rimaszombati iskola egyike volt a legjobbaknak felső Magyarországon abban az időben. Egyedüli is volt a maga nemében: a két protestáns felekezet közös iskolája, melyben az ágostai és a helvét hitvallásu tanárok között a legnemesebb verseny fejlett ki, a mi nem maradhatott a tanulókra jótékony befolyás nélkül. A kik ez iskolából az időből kikerültek, soha nem szünnek meg hálával gondolni reá. Kivált Baksay István történeti előadásai voltak élénk és maradandó behatással a gyermek kedélyére, a ki egész exaltációba tudta hozni hallgatóit. Én legalább nem emlékszem, hogy akár olvasmány, akár szini előadás több lelki gyönyört birt volna szerezni valaha, mint Baksay egy-egy előadása az ó-kor vagy Magyarország történetéből. Bámulatosan termékenyitő erővel volt az a gyermek lelkületére s Mikszáth is egész ez időkig viszi vissza első gerjedelmét az irodalom iránt. Már ez időben verselni kezdett, mint 13—14 éves fiu, s e korbeli kisérletein is elvitázhatatlanul fölismerszik a kedély, a humor.

1863-ig maradt a rimaszombati iskola növendéke. Ekkor, 14 évvel, Selmeczre vitték föl. A kis csendes palócz falu után, mely a kékkői hegyek lábainál fekszik, dus, költői szépségü rónán, a rimamelléki kies magyar városba, onnan a romantikus, ódon jellegü német Selmeczre kerülve, — bő alkalma nyilott az összehasonlitásokra az annyira különböző természet, emberek és viszonyok között élénk megfigyelő tehetségének. A humoros oldal volt az, a melyről a dolgokat leginkább tekinté s a mely irályfeladványaiban leginkább előtérbe lépett. Solcz Vilmos, az önképzőkör elnöke, melynek egykor Petőfi is tagja volt, már akkor fölismerte benne az irói tehetséget s erős meggyőződéssel állitotta: «meglássátok, e gyerekből még iró válik». Persze nem hitték el neki s kinevették a tanárt is, kitüntetett kedvenczét is.

... A derék tanár épen az nap halt meg, mikor Mikszáth a Kisfaludy-társaságban székfoglalóját tartotta...

Mikszáth Kálmán Selmeczről Pestre a jogi egyetemre, onnan Nógrádmegyébe került, a hol, mikor az alkotmány kiütött, ő is meg akarták ragasztani megyei tisztviselőnek. Volt is tiszteletbeli esküdt, majd meg aljegyző, s mint ilyennek a megyei életbe is alkalma nyilt betekinteni. Az öreg urak dikcióit tele tüdővel szivta be itt, de csak azért, hogy — kihumorizálja. Már ekkor kezdett novellákat irni, melyben az itt látott élő alakok szerepelnek. Első beszélyét, «A batyus zsidó leányát», 1872-ben küldé a «Fővárosi Lapok»-ba, s az ott meg is jelent.

Ezentul ha nem is gyakran, többször lehetett látni nevét egy-egy jóizü beszély alatt; de azok közül egy se árul el oly jelleget, mely komoly irodalmi foglalkozásra vallana. Meglátszik mindegyiken, hogy más czélból s nem irodalmi babérokért iratott. Vidéken gyakran találni olyan «juxból irót», ki valakinek kifigurázása, vagy egy szükebb ismerős kör mulattatása kedveért fog tollat, minden magasabb ambiczió nélkül. Mikszáthnak sem volt még ekkor komolyabb czélja. Egyik beszélykéjében egy ismerős nemest figuráz ki, másikban valami papot, a harmadikban az alispánt, szóval minden alakja karrikaturája egy-egy valósággal létező személynek s a Sramko és Stofi fiskálisok ma is élnek azon a vidéken. 1873-ban, a kolera idejében, elveszté atyját, ki nagyon szerette s nehány hó mulva édes anyját is eltemeté. Ekkor falusi birtokára vonult, hol egész parlagi életet élt, a mint azt csak Magyarorszag lehet élni, másutt sehol. Éjjelenkint fölkelt ágyából, s fölkeresé kunyhójában a csőszt, s ott a lobogó pásztortüz mellett elbeszélgetett vele hajnalpirkadásig. A müveltebb osztályból való társasága kikerült a derék falusi papból; másképen járt-kelt egyedül a palóczokkal s itt ismerkedett meg a tót atyafiakkal, a mint lejöttek a hegyekről nagy munkaidőben.

Abba a kis faluba kellene lemennünk, hogy azonnal szemünk elé jönne a Suska Mihály, a ki kedvencz kocsisa volt, a hetyke Vér Klára; Gál Magda is megkerült tán azóta, Kocsipál Jóska, Télné, Gélyi János és a Péri lányok.

1874-ben került föl Pestre s itt, anyagi viszonyok által is nyomatva, de benső ösztönből is, irogatni kezdett. Tárgyait többnyire a legközvetlenebbül előtte fekvő megyei életből meritve, két kötet elbeszélést irt s azokat «Elbeszélések» czim alatt ki is adta még ugyanazon évben. Az a közvetlenség, mely oly jellemző sajátsága, s a természetes, mesterkéletlen hang már ezekben is fölismerhető, — mindazonáltal e két kötet nem aratott nagy sikert s Mikszáth Kálmán neve inkább csak a napi sajtó munkásai között maradt ismeretes, kikkel együtt ő is a napi fogyasztásnak kezdett dolgozni. Csak néha-néha bukkant föl neve egy dolgozat alatt, de a nélkül, hogy nyomot hagyott volna maga után, legfölebb egy-két buzgóbb hirlapolvasó lett az eredeti tehetségről tanuskodó apróbb dolgozatok irójára figyelmesebbé.

Ő pedig, mint a ki irányt vesztett, kezdett kapkodni mindenfelé. Megpróbálkozott a hirlapirás különböző genréiben, különösen a tárczaszerüben, melyre kiváló humoros vénája utalá. 1877-ben «Fény és árnyképek»-et irt Kecskeméti Aurél modorában. De rajta is bebizonyult, hogy a ki mást utánoz, annak rendesen utána is marad. A füzetről inkább csak azok a lapok vettek tudomást, melyeknek az a politikai keretébe beleillett.

Helyzete a fővárosban egyre nyomasztóbb lőn. Ekkor történt, hogy Szegedre hitták az akkor megindult «Szegedi Napló»-hoz. Kapott az alkalmon, hogy a rá nézve sivárrá vált fővárosi gőzkörből kimenekülhetett. A szegedi élet ujdonsága, mint a fris levegő, fölvillanyozá zsibbadságából. S igaza van a szegedi lapnak, midőn azt irja, hogy Mikszáth irói fejlődésére mély és jótékony befolyással voltak a Szegeden töltött évek. Ott forrta ki magát, buzditva baráti körének, a közönségnek meleg elismerése által, mely erejének tudatára juttatá. Ott minden irott szavának megvolt közvetlen hatása, észlelhette, tapasztalhatta, s megszületett az a kölcsönhatás, mely az iró és az őt megértő közönség között rendesen kifejlik s mely az iróra azzal a jótékony hatással van, mint a meleg napfény a növényre: éltet és nevel.

Szegeden lakása alatt irta meg «Szeged pusztulását» s «Tisza Lajos és udvara» czimü fény- és árnyképeit, mely ott szükebb körben ugyan, de már nem közönséges föltünést okozott élénk humorával, találó élethüségével.

Két év előtt gyüjté össze a nép-humorral irott czikkeit «Az igazi humoristák» czim alatt, mely szintén tetszett, de a fővárosban, az irodalmi areopág székhelyén nem keltett élénkebb figyelmet, sőt alig tartóztatta föl, hogy itt Mikszáthot végkép elfelejtsék.

Midőn 1881. elején Budapestre jött, szomoruan kellett tapasztalnia, hogy itt alig ismerik már. Kezdett lemondani a reményről, hogy az irodalmi pályán sikert érhessen el. Lehangoltan, inkább ösztönből, mint föltünésre számitva, irta meg a «Tót atyafiak»-at. Ennek már a korrekturájával sem igen törődött, itt hagyta s elment Mehádiára fürdeni.

Ott lapot sem igen vett a kezébe, mely értesitette volna könyvének kedvező fogadtatása felől. Mire visszatért, csodálkozva kellett tapasztalnia, hogy egyszerre neves irónak találja magát.

A «Tót atyafiak» után négy hónapra jelent meg «A jó palóczok» czimü kötete, mely nevét oly hirtelen fölkapá s az ország határain is tul vivé. A közönség megszerete s a birálat legjobb elbeszélőink sorába helyezé.

Nem czélunk e helyen ismételni a magyar és német birálók itéletét, melylyel Mikszáth irói egyéniségét méltányolták. Csak nehány adatszerü megjegyzést kivánunk ezuttal fölhozni.

Mint csaknem minden fiatalabb irónak, Mikszáthnak is Jókai volt a szellemi keresztapja. Az első regény, mely kezébe akadt, Jókainak «Török világ Magyarországon» czimü regénye volt. Ennek bódító bűbája tette szenvedélyesebb regényolvasóvá s a nagy irót föltétlen hódolata tárgyává. Most is Jókai a legkedvenczebb irója, az idegenek között pedig Daudet Alfonz, mely utóbbival — én legalább — szellemileg a legközelebb rokonnak találom. Auerbachot és Roseggert, a kivel a német irodalomból összehasonlitották, nem is ismeri.

Általában a németséggel nem igen áll a legjobb lábon. Mikor a Bach-idő megszünt, roppant hazafiak lettünk valamennyien, de kivált a tanuló ifjuság. Mikszáth akkor Rimaszombatban járt iskolába s hogy hazafiasságát dokumentálja, de talán más be nem vallott okból is, propria auctoritate kitörülte a német órát a leczkerendből. Pedig ez kötelezett tantárgy volt ama mozgalmas időben is — a Schulverein becses engedelmével. A boldog emlékezetü Szeremley ritka lelkiismeretességgel vitte tanári hivatását s megirta az öreg Mikszáthnak az «esetet». Ez azután csakhamar válaszolt is fiának, ilyenformán: «Fiam! Ha te azt meg tudod cselekedni, hogy Magyarországon mához egy esztendőre egy árva lélek sem lesz, a kivel németül beszélhetnél: akkor ám nem bánom, hagyd el a német órát. De ha ez a reményed nincs meg: akkor tanuld ám meg azt a der die das-t; mert ha a nélkül kerülsz nekem haza, majd meglátod, mire jösz!»

El is járt aztán Kálmán a német órára. Hanem azért ma sem tudja a der die das-t.

No de annál jobban tudja a saját nyelvét. Azt azután tudja mesterül. Kivált a népiest. A hangban fejezi ki, nem a körmönfont szólamokban. Feltünő, hogy népies rajzaiban mily kevés u. n. «törülmetszett» szó van, melyekkel az ujabb népszinműveket annyira tele halmozzák, hogy csak ugy bődül bele s még se népies, mert keresett. Ő sehol sem irja meg, hogy ez vagy amaz alakja pl. paraszt, nyelvezete sem mutatja, — mégis megismerni azonnal, ki az, a ki beszél? Jellemezve van nála azzal, a ki mit mond, tetőtől-talpig ugy, hogy még a korát is eltalálja az olvasó.

Mikszáthnak sok ideig kellett küzdeni, mig meg birta találni beszélyei ezutáni alakját. Érezte, hogy nem utánzásra termett, eredeti nyomokon kell haladnia. Már első dolgozataiban is előtünik ez eredetiségre törekvés. Rendkivül előtünik azok más kezdők dolgozataitól. Épen abban szükölködnek, a miben azok tultengnek. Kevés frázis, semmi érzelgés nincs azokban. Meséi is szerelmi ömlengések s általában szerelmi viszonyok nélkül vannak szőve. Poétikus hatásnak, lyrai kedélynek kevés nyoma első müveiben; pedig ez a fiatal kor adománya s harmincz évvel már apadni kezd.

Honnan van mégis, hogy az iró, ki azelőtt szárazon beszélte el dolgait s csak a humor iránt volt fogékony, most egyszerre mint költő és pedig sok helytt mint lyrai költő lép elénk prózáiban s egy-egy idill, románcz vagy épen ballada egy-egy müve, melyből még a rithmus, a zengzet sem hiányzik, hogy vers legyen?

TÖRS KÁLMÁN.

CSENGNEK-BONGNAK A HARANGOK ...

(Husvét vasárnapján.)

Csengnek-bongnak a harangok,
Viszhangzik a levegő,
Föltámadás napja van ma,
Templomba megy a hivő.
A falusi temetőben
Egyes egyedül vagyok;
A sziv tele reményekkel...
Itt minden oly elhagyott.

A harangok csengő nyelve
Egyre mondja, hirdeti:
Föltámadt az istenember,
Örök dicsőség neki!
Tán a sirba is lehallik...
Mintha sóhaj szállna fel:
Vajjon mi föltámadunk-e?
Vagy tovább is várni kell?

Csengés-bongás a toronyban
Lassan-lassan csendesül,
Tovább tart a holtak álma...
A sohaj is elrepül.
Szegény földi vándoroknak
Nem ütött az óra még;
Földi élet fáradalmát
Hadd pihenjék ki elébb.

DALMADY GYŐZŐ.

TALPIG EMBER.

ELBESZÉLÉS.

Irta MIKSZÁTH KÁLMÁN.

Na már olyan falu még sincs, hetedhét vármegyében, mint a miénk. Nem hiába hozatták Debreczenből a nagy harangot a magas, karcsu, bádoggal fedett toronyba. Aztán az is valami, hogy a szép hangu orgona Beszterczebányáról került olyan mesterembertől, ki csodadolgokat mivelt. A gümös Erzsók beszéli (bezeg tud ő kigyelme mindent), hogy egyszer valamikor kiment egy orgonájával messze az óperencziákon tul, pogány országokba, s mikor a vademberek meghallották az ájtatos hangokat, melyeket a mester keze a sipokból kicsalt, nyomban áttértek a — keresztény vallásra.

Ilyen falu Gerge. Ha még több nevezetesség kell, sorolhatom akár holnap estig. Ott a hires «Helység kutja», tizennégy öles mély. Mikor alján járt a kömüves legény, fényes délben megszámlálhatta a csillagokat az égen, olyan fekete éjszaka volt odalent. Hát a temető közepén a nagy terebélyes körösfa, melyről öreg emberek beszélik, az ő gyerekkorukban száz esztendős aggok emlegették, hogy az óriás fát mindig igy ismerik, van az tán ezer éves is. A kurucz-világban tizenkét labanczot akasztatott föl rá Rákóczi. De még a savanyuviz-forrás sem tréfa dolog ám. Külső országokba is elviszik kökorsókban s ott a méltóságos urak iszogatják, nagylassan, kimélve, mintha almázia * volna, itthon pedig kedvére duskál benne boldog-boldogtalan. Pedig csak itthon jó az igazán, ha kiviszik innen, elmegy az ereje; látszik, hogy a gondviselés egyenesen a gergeiek számára alkotta megkülönböztetés okáért a többi rongyos községtől, hol sem olyan buza, sem olyan káposzta, sem olyan széna nem termett a világ eleje óta, mint a gergei határban. Megáldotta az isten mind a két kezével. Tüzre, árvizre nem emlékeznek élő emberek, még rossz termés sem volt a nagy kolera óta.

Hogy épen erre a nyavalyás esztendőre fordult a beszéd, meg kell emlitenem az igazság kedvéért, hogy Gergén még a kolera sem mert lábatlankodni; egyetlen ember halt meg benne: a zsidó árendás; nem nagy kár volt érte!

Van is becsülete a nemes helységnek e széles világon. A gergei embernek még a szolgabiró is tisztességesebben köszön, mint más ember fiának, mert jómódu mindenik, s odavaló zsellér nem cserél a más falubeli «telkes magnással» sem. Vegyük, teszem azt, mindjárt a «felső végen» Bokros Mihály ő kelmét, a ki csak olyan «furmányos»-féle ember, de azért tessék megnézni a háza tájékát. Másutt a pap portáján sincs annyi látnivaló! A csinos, takaros ház fehérre meszelt falaival, ujdonat uj szalmafedelével, s szépen megrakott boglyák (a paraszt ember czimere) az udvaron. Azonkivül a csür is, meg a házpadlás is tele van takarmánynyal. Pincze, kamra nem kong, az istállóban pedig olyan szép riska tehén kérődzik, lomhán bámészkodva szép tarka bornyára, mintha egyike volna a hét kövér állatnak, a melyekről az egykori egyiptomi király álmodott; a másik rekeszben ott a két erős pej ló, mely játszva dolgozza be a külső jószágot s még fuvarral is segit a gazda erszényén.

Nem volna ugyan rászorulva a fuvarkeresetre, de Bokros Mihály azt tartja, hogy nem szégyen a becsületes munka. Meg is segitette az isten munkásságáért, mert maga szerezte a mije van.

Ime egy egyszerü földmives, a kinek az a nagy titulusa van: «talpig ember».

Tedd le fejedről koronádat népek királya és nézz a szeme közé annak, a ki nagyobb czimet visel náladnál. Keze kérges a munkától, homloka ráncos a gondtól, mely beteg gyermeke lihegését virrasztja, szive tele van szeretettel, vallásos érzelemmel, hittel, bizalommal. Mi ehhez képest a te kincstárad, király? Ajka nem mondott hazug szót soha, lelkét nem nyomja semmi teher. A becsületes paraszt ember a legfüggetlenebb ur a földön. Csak egy hatalomtól függ — a természettől. Ha az nem mostoha hozzá, akkor magának köszönheti jó és balszerencséjét.

És mégis ez a becsületes, öszülni kezdő fej ma gondterhes, ott nyugszik fekvő gazdája könyökére támasztva s sötét fellegek vonulnak át homlokán. A hajnal ép az imént kezdte egyre fehérebbre festeni az éjet, de Bokros Mihály szeme meg nem volt behunyva. Beteg van a háznál

Nagy, nehéz beteg, szeretett beteg, — Panna.

Hogy kicsoda az a Panna, azt sem én nem tudom elmondani, de még az apja Bokros Mihály s az anyja Judit asszony sem tudná; arra csak egy illetékes ember van: Pántlikás Laczi, a biró uram fia, ki amugy igazán szive szerint tudná lefesteni azt a nagy gyönyörüséget, azt az égi boldogságot, azt a paradicsomi bűbájt, a mit az a fogalom jelent: «Bokros Panna». Azaz hogy ő is csak a furulyán regélhetné azt el szép holdvilágos éjszakán, mikor a magas mennyboltról ragyogó csillagok integetnek neki s csodás suttogással biztatják a reszkető nyárfalevelek, hogy egy nótába lehelje be lelkét, szegény szerelmes lelkét, melyben annyi sok gondolat, érzés fordul meg naponkint arról a leányról, hogy ha betükre szedné valaki, tele lehetne velök irni a világ minden papirját.

És most ez a leány beteg Bokroséknál. Azért aggodalmas az apa arcza. Maga sem tudja, miért aggódik olyan nagyon, hiszen a betegség maga nem valami kilábolhatlan; aztán jobban is van, mint tegnap. Ő sokkal nyugtalanabbul hánykódik fekhelyén, mint a beteg leány, kinek halk, szakgatott nyögései iszonyu kinokat okoznak a derék Mihálynak. Szomoru sejtelem látszik összeszoritni szivét. Honnan van ez? Hiszen volt már beteg máskor is a háznál elégszer, de férfias nyugalommal nézte azt Bokros Mihály mindig, mert azt tartja ő kelme, hogy az ember is olyan szerkezetü, mint az óra, időközökben elromlik benne egy-egy sróf, egy-egy rugó, s annak bizony helyre kell igazodni egy kis betegség után, vagy megállani örökre.

Eh, bolondság! — gondolja magában. — Az bánt, hogy két napra kell elmennem otthonról fuvarba. Két napra menni el ilyenkor, és nem tudni mi történik otthon, az borzasztó!

De mégis el kell mennie. A szegény ember szava kontraktus, ha a szegény embernek még a szava sem érne semmit, mije maradna akkor?

A kötelesség az első.

Judit asszony már egy félórája fölkelt, megfejte a tehenet s most reggelit főz, a betegnek köménymagos levest s a távozó gazdának puliszkát.

A nap beüti vidám arczát a szük ablakon, és megaranyozza a beteg leány halvány arczát és fülébe sugja a gazdának: «munkára!»

Ez a szó nyomban elkergeti homlokáról a bánatfelhők fele részét. Most ahhoz a gyökeres orvossághoz nyul, mely a magyar ember minden bajában használ: a pipához. Annak füstje mellett eloszlik a bánat, magával kapkodja a bodor füstoszlop.

Egy dohányzó ember gondolatait ki lehet találni a pipafüstről. Ha lassan, vékonyan eregeti, az a megelégedettség, nyugalom jele; a nagy «füstmacskák» már izgatottságra mutatnak; a ki utána fuj a tódoló füstnek s fölfelé tereli, az bizonyosan hiu, kevély ember. Ám ha valaki az édes csutorát csak ugy öntudatlan tartja fogai közt s szakgatottan szippant egyet-egyet, annak nagy a gondja, mert a dohányzásnak bizonyos rendszere van, melytől ok nélkül nem tér el senki.

Bokros Mihály ugy kezelte ma a sárgakupakos veres jószágot, hogy azt sem vette észre, mikor kialudt; szitta kinjában és azt gondolta (ha ugyan gondolhatott volna ilyen bolondságra), hogy csak ugy szakad belőle a füst. Épen azon módon ette meg reggelijét is a konyhában: egy háromágu rozsdás villával szurkált hol a puliszka közé, hol a tál mellé. Neki mindegy. Sem azt nem érezte, hogy pipázik, sem azt, hogy eszik.

Azután kiballagott az udvarra, hogy a szekeret rendbe hozza, mert hat órára indulni kell, felrakodva gyapjuzsákokkal. Természetes, hogy itt is visszásan csinálta minden dolgát.

Mégis csak valami baja van! Ahá! az a baja, hogy a makra kialudt.

Bement a konyhába s egy égő üszköt tett a nedves trafikdohányra, melyről elébb elmondá mind ama válogatott dicséreteket, a melyek akkor divatban voltak nagy Magyarországon amaz ártatlan plánta ellen.

— Judit, — szólt be az anyjukhoz, — igérd meg, fiam, hogy egész nap Panni mellett leszesz, el nem mozdulsz mellőle, nehogy valami baja essék.

— Hová gondol kelmed, hát ki itatja, ki eteti meg a jószágot?

— Mindent elvégezhetsz, de a beteg ne lásson rövidséget; az az első....

— Inkább elhivom segiteni a Pántlikások Laczját. Ne busuljon kelmed. Tudom én a magam dolgát. Mikor indulnak?

* A paraszt *fogalom szerint mennyei ital.*

A HAVREI KATASZTRÓFA. — A MENTŐ CSÓNAK AZ AMFARD-PART SZIKLÁJÁHOZ ÜTŐDÖTT.

„A LEGYŐZŐTTEK." (TELICS ERŐD ÁTADÁSA UTÁN.) — VERESCSAGIN FESTMÉNYE.

PILÁTUS. — MUNKÁCSY KRISZTUS-KÉPÉNEK RÉSZLETE.

— Akár mindjárt, csak még egy kis szénát kötök össze az utra. Hallod-e anyjuk, doktort hivass ahhoz a lányhoz, ha rosszabbul találna lenni.

Azzal megint kifordult az öreg s egyenesen a padlásra vezető létrának tartva, némi lelki megkönnyebbüléssel mászott fel a szük padláslyukon.

A templom tornyán megkondult a hires debreczeni harang, Mihály gazda levette kal apját s szokása szerint elmondá reggeli imáját, a — miatyánkot.

De ma még az sem jutott eszébe. Négyszer belekezdett, mindig kihagyott belőle valamit.

«De szabadits meg a gonosztól», — talált rá végre az eltévelyedett kifejezésre.

Aztán tovább is tördelő helyzetében maradt, a hogy az már kiváutatik a szénacsomag kötéséhez.

Egyszerre borzadva vette észre, hogy a csukatlan kupaku pipából kiesett valami a széna közé. Talán az égő üszögből egy elmállott darab? Vagy a tapló, mely az imént kialudt, de mely azóta meggyulhatott az üszögtől.

A rémület gyorsaságával kapott utána. Sehol sem találta. Emberfölötti erővel kezdte felhányogatni a szénát. Semmi nyom. Lehajolt, szaglálózott: nem érezi-e meg az égés szagát? Szemei őrületes ijedtséggel fordultak szanaszét. Nem jö-e valahonnan a füst, nem csap-e föl a láng?

Semmit sem lehetett észrevenni. A széna kellemes illata belevegyült a szelelő lyukakon betolakodott hajnali szellő közé s átjárta a rémület e csendes tanyáját, hol kétségbeesve állt egy ember.

Milyen megindító kép!

Ujra meg ujra felhányta azt a helyet, hová a tapló vagy üszög esett, de ismét semmi nyoma. Egy hosszu óra folyt el igy. Bokros nem mert onnan távozni. Fásult zsibbadtságban, nyitott, merev szemmel állott ott, mintha a siralomházban ült volna. Még gondolkozni sem tudott. A kétségbeesés minden érzékét megbénitá.

— Isten! — suttogá önkénytelen a szelelő lyukon kitekintve a derülten kéklő égre. — Vétettem talán valamit?

Boldog ember, a kinek kutatnia kell emlékezetében egy-egy vétkes cselekedet után!

— Eh, nem lehet. Az isten nem hagyhat el, mig én el nem hagytam. Ő a jobb, ő a nagyobb.

Ez a gondolat megvigasztalta Bokrost.

Az üszög vagy a tapló leesett, az bizonyos. De bizonyosan nem égett már. Ha égett volna, nem lehetne annyi ideig elfojtva. Félre az alaptalan aggodalmakkal!

Az udvarról Judit hangja hallatszék.

— Hol van kelmed annyi ideig? Már itt keresik...

Bokros Mihály, a becsületesség és egyenesség példányképe semmit sem felelt, egy hanggal sem vételé magát észre, hanem mint az evet csuszott le a szénatartón az istállóba. Ne tudja senki, hogy a padláson volt.

— Hát még szénát sem kötött kelmed? Mit csinált azóta? — kérdé Judit asszony, midőn az istállóból látta kilépni urát.

Az nagy zavarral felelt, talán most hazudott életében először.

— Nem eszi a ló az idei szénánkat. Majd a rekeytesiből veszek nekik egy adagot utközben.

— Micsoda? Hogy nem eszi meg a ló? Hát eddig?

— Jobb vón' bizony bele nem ütnöd orrodat mindenbe. Nem ugy értem, hogy épenséggel nem eszi, hanem véknyan ugrik mellette a hosszu fuvarnál, mert sáros.

Ebbe aztán bele is nyugodott Judit asszony, de azért sehogy sem ment a fejébe a gazda sápadt arcza és zavarsága. Figyelő szemmel kisérte a konyhából, mig befogott.

— Hiszen nyergesnek fogta kelmed a rudas lovat, Mihály! Hol jár az esze? Uram fia! Én dirigáljam még a kocsisságban is!

Csakugyan a «Páva» volt befogva a «Burkus» helyén. Ezen már Bokros Mihály is elpirult fülig. Ez már olyan örökös csorba lesz az ő életében, hogy mindig föléje kerekedhetik vele Judit asszony.

Nem szólt semmit, némán igazitá helyre a hibát, azután érzékenyen bucsuzott el Juditól.

— Velem valami rossz fog történni Judit, vagy veletek. Áldjon meg az isten és vigyázzon rátok. Az ő kezeiben hagylak!

Azután a beteghez ment be. Annak épen forró láza volt, halaványarczára rózsákat rajzolt a forróság, homlokáról gyöngyözött az izzadtság. Bokros lecsókolta a lefutó csöppeket és hagyott helyette olyakat, mik az ő szeméből hullottak oda.

Ezen már elérzékenyült a jó Judit asszony s «megeredt a jóság forrása» belőle is, elkezdett könyezni.

— De hát mondja meg kelmed, van-e kelmednek lelke, igy ránk ijeszteni? Hát álomlátó, próféta kelmed, hogy itt veszedelmeket jósoljon az ember fiának? Menjen utjára és siessen hazafelé. Addig Panni is jobban lesz.

— Igazad van, öreg. Megyek iziben, hanem el ne feledd, a mit mondok. Ki ne mozdulj a háztól, vigyázz mindenre. A többi aztán az isten dolga.

Az pedig, a mi az «isten dolga», nagyon szomoru történet volt.

(Vége következik.)

PILÁTUS.

Munkácsy Krisztus-képének részlete.

Munkácsy nagyhirü festményéről «Krisztus Pilátus előtt» már közöltünk egy vázlatos rajzot. Ily nagy művek után, melyeknek legkisebb részletén is látszik a művész alkotó ereje, nem könnyü föladat oly másolatot készíteni, mely az eredeti benyomását csak megközelitőleg is föltüntesse. Igazi művészek kellenek hozzá, kik birnak fogékonysággal nemcsak az eredeti mű szépségei iránt, hanem önállósággal is, melylyel egy jeles mű más alakban való előállításánál kifejezhessék annak sajátságait mintegy kivonatban, s a szinek harmóniáját is föltüntessék. Hogy ehhez ismét a sokszorositó művészetnek kiváló eszközeire van szükség, mig a közönség kezei közé kerülhet, azt mondani sem kell.

A másolás, s ennek nyomdailag való sokszorositásával járó nehézségek okozzák, hogy ma csak egy részletét mutatjuk be a nagy és sok alakból álló festménynek, körülbelől egy harmadrészét, Pilátust és környezetét.

A képen a fanatikus tömeg dühe és a zsidó hyerarchia engesztelhetetlen gyülölete van föltüntetve. Ez a két elem viharzik az igazság és szelidség körül. Amaz a nyitott csarnokba a szabadból tör be, emez pedig az itélőszék körül torlódott meg. Az itélőszéken a hanyatló Róma imperatora ül, kitől bizonyára Krisztus tana sines távolabb, mint a zsidó főpapok és irástudók meggyőződése, de a római provinczia kormányzójának opportunusnak kell lenni, s ha a nép és a bölcsek, a tömeg és a hatalmasok az uj tan hirdetőjének halálát követelik, ez a közvélemény, melylyel Róma nem akar szembe szállni Krisztus megmentéséért, kinek követői egyszerü halászok.

A művész mesterileg tünteti föl Pilátusa habozását, a mint a vádakat hallgatja. E hatalmas csontozatu alak, erős vállaival, nagy fejével, a lomhaság egész sulyát képviseli. Szánalomraméltó tehetetlenség, méltó egészen ahhoz, ki mikor a halálos itéletet kimondta, az igazságtalanság érzetében megmossa kezét: «a vére ti rajtatok.» E husos, elpuhult arczon ott van a kinos töprenkedés. Mint a szatócs, ujjain számlálja: mi hát az igazság? De igazság nem hangzik körülte, csak a bősz tömeg üvöltése, a gyülölet szavai. Krisztus szemközt áll vele, rászögzi tiszta tekintetét, de a római nem tudja azt kiállani; az ő szemei tekintet nélkül merednek maga elé.

Jobbján áll a vádló főpap. Annak szavait helyesli a tömeg, s helyeselve hallgatják az irástudók. Mennyi mindent beszélnek az itélőszéket környező arczok és alakok. A balon ülő két alak a kegyetlenség egész nyugalmával nézi Krisztust. A ki előre nyujtja nyakát, valóságos hiéna-tekintetet lövel rá. A falhoz támaszkodva áll egy más, magasan kiemelkedve a padok közül. Gyönyörködik a látványban, mint valami rendező, kinek pompásan sikerült minden. És a többi fejek, melyek dölyfösen, kihivólag néznek a názárethire, összehajolnak, sugdosnak, elégültek és boszuállók: mind oly kitünő szereplői e nagy tragédiának, mely a Golgothán végződött, azután pedig ez eszmék diadalává lett.

A FALU LEGHÓBORTOSABB EMBERE.

BAJZ.

MIKSZÁTH KÁLMÁNTÓL.

A ki pedig nem más, mint az öreg Madzag Máté, a hátulsó szomszédunk, kinek szalmafödeles viskója a temetőre néz, meg a kenderáztatókra.

Maga a vén Madzag is bizony nemsokára odakerül vagy az egyikbe, vagy a másikba, mert hát az ilyen közönséges faluban jó az öngyilkosoknak a kenderáztató mélységes feneke is: nem minden szegény embernek jut a Tisza vagy a Berettyó... messze van az innen!

Szomoru élet a szegény Mátéé, bizony csuda, hogy el nem hajitja magától.

Valaha gazdag ember volt, gulyaszámra kupeczkedett ökrökkel, tinóval, elhajtotta egész Moldvania országáig, ott aztán aranyat adtak neki érte. Mikor hébe-hóba egy-egy szállitmány után, melyen jó áron adott tul, megpihent idehaza zöld zsalus, tornáczos köházában (mely most a Silber árendásé), ha végigment fekete prémes buzavirágkék mentéjében a felső soron, alig győzött «amen»-t mondogatni a töméntelen «dicsértessék»-re, melyek a kapuk aljából olyan tiszteletteljesen hangzottak feléje, mintha csak maga a tekintetes vicispán ur sétálna arra a hajdujával.

De hát Máté uramnak nem volt elég a sok arany, a rengeteg bankó, melyet egyenkint megolvasni reggeltől estefeléig eltartott, nem volt elég a tengernyi jószág, — egy feleséget szeretett volna még hozzá.

Szerzett is könnyen. Hanem ez aztán olyan hamis jószág volt, hogy vagy tiz év alatt mind elnyelte a többi nem hamis jószágot. Rámás piros csizma, rövid selyem szoknya, hosszu dinom-dánom elvitte lassankint a köházat, a tinókat, az ökröket, az aranyat, a bankót és — a gazda becsületét.

Alig maradt valamije, a mit még semmivé tehessen a szenvedélyévé vált kupeczkodás, mely rossz fordulatot vett a háborus világ után.

Végre is odaszorult az egyszerü nádviskóba, melyet valaha a csősz számára tákoltatott össze hevenyében. Itt éli napjait nyomorban, jó emberek kegyelméből.

Reggelenkint kiül a küszöbre, a honnan valaha Erzsók asszony a nyalka legények jöttét vigyázta, kiknek a csőszházban találkozót mondott, egy nagy szakajtó van előtte, teliden tele vas szegekkel.

Ezek a szegek a legutolsó vagyona. Ezek elégitik ki szenvedélyét.

Már korán reggel elkezdi olvasni, mint hajdan a bankókat... ezer ránczu homlokán vastagon kidagadnak az erek, szemeiben az izgatottság csillog, épen mint hajdan, mikor a bankóit számlálgatta.

Néha eltéveszti s elkezdi elölről. — Ha végig olvasta, ujra megolvassa. Hátha mégis több lesz, hátha kevesebb lesz... Nagysokára aztán megnyugszik, gondosan beviszi a szakajtót s a kemenczébe dugja, hol rajt ne akadjon sóvár emberi szem. Bereteszeli az ajtót, elmegy otthonról s sorba járja a jó embereket, a hajdani rokonokat, meg az urasági kastélyokat.

Ott aztán megszólitják az öreg Mátét, hogy megy a dolga, milyen idő jár a kupeczkodásra?

Ilyenkor becsülettudóan először panaszkodik kissé, hanem aztán mégis kilyukad belőle a kupecz-gög:

— Ha nem csurran, csöppen: csak meg vagyunk biz ott valahogy bajjal. Épen most tettem magammal otthon egy kis komputust. No, és elmondhatom, hogy még soha sem álltam ugy, hogy sehogy se álljak. Hát csak van, a mim van...

Még a gyerekek is tudják a Máté hóbortját s a kenyér meg az avas szalonna mellé, a mit a jószivü anyámasszony kiküld, rendesen egypár rossz szeget is adnak az öregnek, mit im az apjuk küld interes fejében nemzetes Madzag Máté uramnak.

Mohón kap kivált az utóbbin, hogy élire rakja a többi mellé, hogy estére hozzá olvassa a többihez, előlről kezdve olvasni a többit is.

Utközben tele van a feje kalkulussal. Holhol megáll egy-egy sövény mellett gondolkozni. Zsiros suta kalapját leemeli fejéről, forgatja a bal kezében, száraz, barna nagy ujjaival megsimogatva gyér ősz haját, mely hátulról egy foghagyott fésüvel van fölfelé igazitva, — és elmélyedve motyogja:

— Nyolczvan meg hetven... százötven.

Ha ilyenkor kingrik a komondor valamelyik udvarból (s rendesen ilyenkor ugrik ki), hogy ugatásával megzavarja számadásait, dühösen dobja utána a zsiros kalapot, aztán lassan, méltósággal lépdel azt fölvenni s folytatja zavartan:

— Százhetven... meg negyven...

Nézése tétova, két hosszu keze sebesen kalimpál a levegőben s lebegteti foszlányos szüre két szárnyát.

Ovatosan suhan be az udvaron, s félénken pillant az ajtóra, ha nincs-e föltörve. Majd lázas sietséggel tolja el a zárt s rohan a kincses szakajtót megkeresni.

Megvan; nem lopta el senki. Hiszen még annyi sok becsületes ember van itt! Nincs is több ilyen példás falu a világon. No ebben az egyetlen faluban akkor is megélhet a jóraváló ember, ha van valamicskéje. Másutt lehetetlen.

Ölébe veszi a szakajtót és u ra olvas lélekzetét elfojtva, orrlyukai kitágulnak, keze reszket..

Az este lassankint leereszkedik. A Máté szemei különben is gyengék már, a szegeket nem látja, csak tapogatva eresztgeti egyik markából a másikba. Mikor az estharang megszólal a karcsu toronyban, elfelejti leemelni a kalapját mint egy igazi keresztényhez illenék, hanem mint egy valódi kupecz még akkor is azt hajtja:

— Sok... sok. Hátha még több lesz reggelre.

Igy él az öreg Madzag Máté napról-napra, elméjében megsokszorozva vagyonát: mert a sok szeg ezelőtt négy évvel még csak krajczárokat képviselt, ma már csupa öt forintost.

És minden nap több-több lesz számra nézve: kivévén azt az utolsó napot, a mely már nem messze lehet; s a mikor egyszerre megfogynak vagy harmineczcal.

.... Mert harmincz darab is elég lesz belőlük leszegezni a koporsója tetejét az aljához.

SZEGÉNY GÉLYI JÁNOS LOVAI.

Mikszáth Kálmán «Jó palóczok» czimü művéből.

lőbb a «Bokros» arany szőrü nyakát csinositja ki, bent az istállóban a gazda tengeri-haraszt pántlikával, majd a «Tündér» éjfekete sörényét fonja be, azután sorban a többiét.

Megérti a négy okos állat a parádét... a csörgőket is a kantárhoz kapcsolják... épen mint tavaly ilyenkor, mikor a szép özvegy molnárnét, Vér Klárát hozták a házhoz s olyan kevélyen hányják, vetik a nyakukat, mintha a vicz'ispány hátas lova volna valamennyi...

De ha volnának bár magáé a nádorispányé, hogy arany rácsból etetnék rózsa levelével, ezüst vályuból itatnák a gózoni szent kut vizével, még sem lehetne olyan jó dolguk, mint a Gélyi János keze alatt.

Maga nevelése mind a négy, a szemei előtt nőttek fel ilyen gyönyörüségnek, ő gondozta, fésülte őket éber szeretettel, megmosta a zabot, de meg is rostálta, mielőtt od'adta, kiszedte a szénából, sarjuból a mi nem jó izü, takargatta őket télen meleg pokróczczal, nyáron megusztatta, kis csikó korukban meg is csókolgatta.

Most már nem csókolja, mióta menyecske került a házhoz, még pedig az a bizonyos, a régi szerető, a ki mert másé volt már egyszer, — kétszer lett édessé.... Most már nem csókolja, de azért él-hal értük most is s nem adná a négy lovát tizenhat csoltói, bodoki ménesért.

Pedig ha van valami nagy dolog a világon, az mind morzsa csak a Csoltó, Bodok dicsőségéhez mérve. Kilencz vármegyében tudják, ötvenkettőben mesélik szép növését, vékony lábaikat, módos csipőiket, gyönyörü nyakukat.

A hol egy nagy ur van, Csoltóra, Bodokra jön négyest válogatni a parasztoktól, és bizony megesik ilyenkor... legalább az öreg Csillom Pál megmondta egykor a belédi grófnak, mikor nősült, hogy de bizony abból a házasságból semmi sem lesz tavaszig, mert az én két csikóm még fiatal és a Péri Jánoséra is korán volna a hám; egyebütt a világon pedig nincs ilyen ló.

... Bezzeg van már most, elleste a tudományukat Gélyi János s olyanná nevelte ezt a négy csikót, hogy mikor végig repülnek Csoltón, Bodokon, kiszalad a falu csodájára s elsápadnak az emberek az irigységtől.

... A hogy befonta a sörényüket, felrakta rájuk a szerszámot. Ugy be volt csomózva az egyik hámistráng, hogy alig birta kioldani. A négy tüzes csődör nyugtalanul rakosgatta szép karcsu lábait s csapkodott a farkával ide-oda.

Az istálló ajtaja ki volt nyitva s szép piros-pozsgás menyecske jelent meg benne — de nem vette észre Gélyi Jánost: a Ráró nyaka és a szénatartó eltakarta.

János se vette észre az asszonyt, de nem sokára hallotta suttogó hangját odakünn... szakgatott szavakat, a melyeknek értelme is alig volt, mire hozzá értek. Vajjon kivel beszélget?

«Mondja meg neki, a lakziba én is elmegyek, de aztán... nem tudom még mi lesz...»

Ez a Klári szava volt, tisztán hallotta. Aztán egy cserepes, nyöszörgő, köhécseléstől kisért hang felelt, ki tudja mit, nem lehetett megérteni Hanem a Klára suttogását ismét megértette.

«Két mályvarózsa lesz a mellemen, legyen ott... legyen a kenderáztatóknál.»

János kiejtette kezéből a Ráró kantárját, nagyot csördült a dobogón a sok karika meg a zablya, de nem hallotta... nem azt hallgatta.

«Ha a piros rózsát ejtem ki kezemből az utra, akkor maradjon, ha a feheret, akkor jöjjön.»

Gélyi János alig birta felszerszámolni a negyedik lovat, elszorult a szive, megzsibbadt a keze, mindent visszájárul tett. Sötét sejtelem nehezedett a szivére. Hallotta ő már valaha ezt a szelid hangot ilyennek!

Eh, bolondság! A szavak is megijeszszék? A minek teste nincs, annak is árnyékát lássa? Fekete gyanunak fehér ágyat bontson?

Nyugodtan vezette ki a felszerszámozott lovakat megitatni. Klári épen akkor kisért ki a kapun egy töpörödött öreg asszonyt.

— Ki volt az az ördög nagyanyja? — kérdé a fiatal gazda féltréfásan.

— Vőnekiné, a templomsorról.

— Mit keres nálad az a boszorkány?

— Egy kis élesztőt kért szegény.

— Hüm! Hát kenyeret dagaszt ő kigyelme?... No de most már siess felkészülni Klári! Mindjárt indulunk.

A könnyü szekér már ki volt huzva a szinből s megkenve állt az udvaron, egy perez alatt be volt fogva. Felültek.

János meglegyintette az ostort a négy tüzes állat fölött s azok prüszkölve, ziháló orrlyukakkal, aprózó táncban indultak ki az udvarból.

Végig tekintett rajtuk, s a mint elnézte ezt a négy formás főt, mely hol a szügybe vágódik, hol fölhajlik nagy kényesen, a rézkarikák a szerszámon a mint csillognak, tündökölnek, a czifra sallang, hogy körülröpködi nyulánk derekukat és az aczél patkó, a mint meg akarja lábaik alatt gyujtani az anyaföldet, szive megdagadt örömében.

De jó is, hogy oda nem adta a négy lovat senkinek, pedig hányszor kérték. Csak nem rég is négyezer forintot rakott össze Bodok, Csoltó, hogy megvegyék és agyonüssék a határon. Hadd veszszen magva a különb fajnak!

De a lovakról egyszerre leesett a tekintete a felesége szép piros arczára, hófehér keblére, hófehér keblén a két mályvarózsára, pirosra, fehérre.

Megmondta... igy mondta.

Kieresztette az ostort Gélyi János, röpült a négy ló, ágaskodott a gyeplős és az ostorhegyes, a szép asszony rózsás tenyeréből ernyőt csinált hamis szemeinek, merengve nézte a vidéket s ő is röpült.

— Nem is hittem, János, hogy elviszel, tudom nem szivesen teszed.... mert még a rossz nyelvek nem teltek be velem, aztán meg....

Megvárta Vér Klári, hogy az ura szóljon, kérdezzen, de az is a vidéket bámulta, a szaladó réteket, a közeledő kenderáztatókat, melyek ugy csillogtak zöldes vizükkel, mint valami gunyos szemek s messzebb a hegyszakadékokat, ezeket az öblös, nyitott koporsókat.

— Aztán meg azt gondoltam, hogy miv el a holnapi vásárra készültél, a Csillomék lakodalmáról egyenesen oda indulsz.

Még erre sem felelt Gélyi János. Csak hadd jöjjön még közelebb az asszony a töviseivel!

— Ej, beh kényes lett kend! Beszélni is restel. Hogy lesz hát, hadd hallom? Ott hagysz-e azalatt, vagy magaddal viszel?

— Ott hagylak — mondá kelletlenül. — Ugyis három napig tart a lagzi.

A kenderáztatókhoz értek. A dülő uton ott mendegélt Csipke Sándor, a tulipános szürében, az ünneplő kalapjával s ugy tett, mintha csak véletlenül fordulna meg a kocsi-robogásra, — pedig azt még a föld is messziről megérzi, ha a Gélyi János négy hires lova jön.

De mit most a lovak!... A felesége arczát fürkészi. Ni, hogy csillog a szeme, ni, hogy odanézett a nyalka legényre, epedően, lopva, hosszan vetette rá édes tekintetét.

.... S jaj kiesett kezéből, nincs többé mellén a fehér mályvarózsa.

Ereszté a gyeplőt ellankadó keze mindig jobban jobban... mint a sietős szél, ha felhőket vinne, vágtatnak szilajan Gélyi paripái; nem is paripák már, a szörnyü sebesség összegyurja őket egy fekete szárnynyá, a mely röpül... röpül... Nem is szárny az, de tán a megvadult halál!

— Irgalom, segitség! Oh tartsd azt a gyeplőt! — sikolt föl Vér Klára. — Itt a hegyszakadék, jaj ott is egy örvény!...

— Verjen meg az isten; de meg is fog verni.

— Oh, tartsd azt a gyeplőt, édes uram, férjem!

Tartotta is, de csak mig kioldta rajta a bogot, csettentett a szájával s egy lóriasztó szisszenést hallatott:

— Gyi Tündér! Ráró!

Aztán oda hajitotta a két kibontott gyeplőszárat a Bokros és a Villám nyaka közé.....

KROKODILOK BARLANGJA MÁBDÉBAN.

Egyiptomban az ősvilág maradványainak nem egy érdekes telepét fedezték föl a legujabb időben. Találtak királysirokat, hol egymás mellett feküdtek az ezer éves mumiák, találtak papyrus-tekercseket, ősvilági bogarakat és más efféléket. De alig érdekesebb ezen leletek közül egy is, mint azon barlangnak fölfedezése, melyben az ős hajdankor a maga szentekül tekintett krokodilusait temette el, megadván nekik a végtisztességet ugy, a hogy az csak a hatalmast vagy a szent papot illette, s bebalzsamozván drága testüket.

Octave Sachot nem régiben meglátogatta ezt a barlangot, s az ő leirásához tartva magunkat, adjuk az alábbiakat.

Mábdé falu, melyet a felláh-k laknak, a Nilus balpartján fekszik, s tőle valami két óranyira a hegyek huzódnak el. Fent a hegyláncz felső vonala megszakad, s az ember egy viszszintesen fekvő bevágás előtt találja magát. Ugy tetszik, mintha egy kut nyilása lenne az, mely nem mélyebb 12 lábnál, de fenekéről egy alacsony folyosó nyulik odább. Sachot két arab vezetővel látogatta meg a helyet. Leszállottak az üreg fenekére mind a hárman, meggyujtották a magokkal hozott viaszgyertyákat és ugy mentek odébb egymás után. Csak annyi hely volt, hol egy ember elférhetett. Elől a két vezető, hátul a kutató tudós maga.

A folyosó egy nagyobb barlangféle üregben végződött, mely körülbelül 40 láb széles, s lehetett tovább jutni, süppedékes talajon denevérbüz és a mumiák sajátos szagától körülvéve.

Magán a folyosó alján szerte hevertek a mumiák maradványai. Itt valami barnahaju asszonyszemélynek fürtei közé kuszálódott lábuk, a mint haladtak volna, amott egy fehér lepellel boritott főpap vagy magas hivatalnok mumiája hevert, s ismét tovább egy asszonyi tetem volt neki támasztva a falnak, végig hasitva rajta a halotti takaró. Koporsó-darabok és emberi csontok, egy-egy koponya vagy karcsont hevertek szerte — mint az arab vezető erősité: mind az *angol utazók* vandalizmusának jelvényei gyanánt.

Ilyen folyosón haladtak tovább, hol csak előre lehetett menni s hátra nem. Egy ember nagy nehezen hatolhatott keresztül, oly keskeny volt a tér. Ha egyiküknek történik baja, oda vesznek mind a hárman, mert elzárja utjukat, s nem képesek magokon segiteni. Pedig lélekzetök fogyott, a hőség emelkedett, a bűz kiállhatatlan volt, minden pillanatban el lehettek készülve a legrosszabbra. Igy értek el végül egy nagy barlangterembe, hol a krokodilok bebalzsamozott mumiái feküdtek.

E termet nem emberi kéz alkotta, s valaha régen más főbejárásának kellett lennie, melyet alkalmasint beépitettek, hogy ne férhessen a szentélyhez avatatlan. Ezen a keskeny folyosón, melyen át az utazók jöttek, teljes lehetetlen lett volna áthozni egy krokodil testét. Maga a test átfért volna talán, de nem lehetett volna azt

„A SIPKA-SZOROSNÁL MINDEN CSENDES.“ — VERESCSAGIN FESTMÉNYE.

az oszlopos jegeczek, melyek falát képezik, mintha művészi kéz által formált ékességek lennének. A barlang tulsó oldalán ujra folyosó nyilt, melyben fölállva lehetett tovább haladni nehány ölre. De azután a nyilás összeszorult. Előbb négykézláb volt csak a tovább juthatás lehetséges, azután hasra fekve lehetett csak odább csuszni. Maga az ily helyzetben való haladás iszonyu fárasztóvá vált a kis társaságra, hozzá járult a roppant hőség, mely a folyosóban uralkodott, s mely majdnem kiállhatatlanná tette az állapotot. S a mellett még a denevérek kiállhatatlan büze volt érezhető.

Nehány száz lábat kellett kuszni ilyen módon, mig végre egy alacsonyabb teremféle helyre érkeztek, s megpihentették tagjaikat. A denevérek ezreit és ezreit verte fel lámpájuk világa. Mint egy fekete förgeteg, ugy keltek azok elő, kifelé tartottak a folyosónak, s az utjokban talált betolakodó idegeneknek hajába, szakálába csimpeszkedtek bele. Azoknak fáradságukba került a szabadulás. A hajjal együtt tépték le magokról ezen förtelmes állatokat, s szerencsésnek vallották magokat, hogy csak rövid ideig tartott a roham, valamennyi denevér mind elmenekült.

A teremből ismét egy folyosó vezetett ki, de azt nem a természet alkotta, hanem az ember keze. Ugy volt az kivájva a sziklába egyenes meredek falakkal, vagy talán az ember csak kibővitette az üreget, melyet túlszükre szabott a természet. Igy sem volt az nagyon széles. Beljebb haladva, ismét csak kuszva vinni, akkor, midőn az ember maga is csak kuszva haladhat előre.

Az első nagy terem mellett van egy másik, a mellett egy egész sor, mind csupa krokodilmaradványnyal teli. Ugy tetszik, a temetésnél rendszeresen jártak el. Megtöltötték először az egyik termet, szorosan egymás mellé, azután egymás fölé sorakoztatva a krokodil-hullákat, mignem a terem megtelt, s a másik mellette levőbe kellett átmenni. A közöket apró krokodilok testével töltötték ki ugy, hogy oly szorosan fekszenek egymás mellett, mint a hordóban a hering. A kis krokodilok száma csodálatosan nagy. Minden felnőtt darabra esik legalább ötezer fejletlen kicsiny. Ugy látszik, hogy a régi egyiptomi házaknál tartogatott ezen szent állat kicsinyei között nagy volt a halandóság, vagy hogy talán magok az egyiptomiak is rajta voltak, mentől előbb szabadulni ezen állattól, melynek tartása annyiba került, s átadni azután mumiáját tisztességgel az utóvilágnak.

A kegyelet, melylyel ez a régi nép némely állatok iránt viseltetett, köztudomásu. Szentek gyanánt tartották őket életükben. De egyetlen példa talán az egész történetben, hogy nép, mely a kulturában oly nagy haladást tett, mint az egyiptomi, még testükre is kiterjesztette volna e tiszteletet, s hulláikat együtt temette volna el az emberek holttesteivel, mint a hogy azt ebben a barlangban találjuk.

EGYVELEG.

* **A föld alatti vasut épitése Párisban** közel kilátásban van. Eddig 47 millió frankot irtak alá s ez elegendő az első 19 kilométer hosszu vonal kiépitésére, mely Saint-Cloudot, az uj kristálypalota helyét, Longchampot, a versenytért érintve a diadalivnél fut a föld alá s a város északi részét (opera, Bastille-tér, stb.) összeköti. A londoni föld alatti vasuttól főkép abban fog különbözni, hogy nem gőz, hanem komprimált levegő hajtja s igy füstje nem lesz, ezenkivül villamvilágitás által oly világosságot idéznek elő a föld alatt, hogy az utazók ujságot is kényelmesen olvashatnak.

* **A pápa életmódjáról** a következőket irják: *XIII. Leo* pápa minden reggel 6 órakor kel fel, magán kápolnájában miset mond s azután megjelenik azon a misén, melyet káplánai tartanak. Visszatérve reggelizik s ½10 ig nehány ujságot olvas. Ekkor jő Jakobini bibornok, a főtitkár, hogy pápai ügyeket intézzen el. Ezután audienczia-idő van. Délben a pápa kikocsikázik a vatikáni kertekbe, 2 órakor visszatér ebédelni. A főtt hust igen szereti. Nehány kiváltságolt egyénnek szabad jelen lenni az ebédnél, mint nézőnek, de az etiquette nem engedi, hogy valaki egy asztalhoz üljön a pápával. Ebéd után a pápa ismét dolgozik s kihallgatásokat ad, az »Angelus« előtt egy órát pihen vagy a képtárakban járkál. Este 9 órakor vacsorázik s 11 kor fekszik le.

* **A német császárt** születésnapja alkalmával igen sok ajándékkal halmozták el a család tagjai, a nők nagyrészt saját készitményeket adtak. Az egész családnak is volt közös ajándéka, egy renaissance stilben készült óriási ezüst ivópohár kürtalakban. A legnagyobb részét az ajándékoknak virágok képezték. Fiának a trónörökösnek első unokája a kis két éves szász-meiningeni Feodora herczegnő virágcsokrot nyujtott át neki. Midőn reggel ablakából a szemközt fekvő Nagy Frigyes emlékszoborra tekintett, azt egészen virágokkal boritva látta; különösen kedvelt virága, a buzavirág, sok példányban volt képviselve s az ablakkal szemben volt fehér kaméliából egy »W« betü, melyet kék és fehér virágokból készült üdvözlő felirat koszorualakban vett körül.

* **A himlőoltást** Krupp erőszakkal hajtotta végre óriási gyárában e tavaszszal, mivel munkásai nem hajlottak tanácsára s Essen környékén a himlő igen elterjedt. Az oltást munkaidő alatt magában a gyár épületében végezték.

* **Nagy-Britanniából** a mult évben 392,514 ember vándorolt ki, köztök 243,002 benszülött, 15,460 nal több, mint a megelőző évben. Az utóbbi évek közül legkevesebben (31,305) vándoroltak ki 1877-ben. A legtöbb kivándorló ez évben is irhoni volt, bár számuk (76,200) jelentékenyen kisebb, mint 1880-ban (93,641). Jelenleg — a vasárnapokat nem számitva — naponkint mintegy ezer ember hagyja el Nagy-Britanniát.

* **Japán képekből** igen szép kiállitást rendeztek közelebb Bernben. Mintegy 150 kép van, melyekben arczkép, tájkép, állatkép stb. képviseltetnek. Legérdekesebb *Les-hi-re* nevü festő műve, ki a tizennegyedik század végén élt.

* **Az asztalkendők** használata nem oly régi, legfelebb a 17-ik századig vihető fel. Az előtt nagy összerakott abroszokat tettek fel előkelő asztalokra, melyeket, ha egyik oldalt bepiszkoltak, a másikra lehetett forditani. Udvaroknál és nagy lakomáknál minden tál ételhez külön abrosz jött.

VERESCSAGIN VAZUL.

A vándorló képek által Európaszerte hiressé lett festők sorába emelkedett ujabban az orosz Verescsagin Vazul. Ez év kezdete előtt, midőn hires csataképei Bécsben oly nagy feltünést keltettek, nálunk csak a külföldi lapokat figyelemmel olvasó nehány ember ismerte nevét, maguk a művészek sem becsülték nagyra s azt hirdették felőle, hogy csak tárgyának keresett volta és előadásának bizarrsága teszik nevét hazájában is oly nagyhirüvé. Pár hó óta mindenki ismeri, neve a magyar napi sajtóban is közforgalomba jött. Művészi működésének belbecse fölött eltérők a nézetek; sokan elitélik a tulzó realisztikus irányért, melyet a tisztán művészi érték rovására is érvényesit, mig mások épen az élénk realisztikus vonásokat és meglepő élethűséget dicsérik bennök s azt hiszik, hogy e művész uj irányt képvisel, mely iránynak jövője van.

Annyi tény, hogy Verescsagin képeit, a hol csak megfordulnak, rendkivül sokan nézik. Megragadó s részben tanulságos képek. Egyiken rajongó mohamedánokat rajzol, kiknek teste önkinzás folytán vértől piros; más helyen Közép-Ázsia sivatagjait tünteti fel a tatárok festői öltözetével s egy egész képciklusa a legközelebb lefolyt nagy orosz-török háborut tünteti föl, nem a dicsőséget, nem a honszeretetet, hanem a háboru borzalmait.

S hogy e képek hatása még nagyobb legyen, azok kiállitásánál mesterséges eszközöket is használnak. A terem teljesen sötét, de minden egyes képre villamos fény esik s a képek mögött láthatatlan énekkar katonai dalokat zeng, melyeket harmonium melankholikus hangja kisér. A művészeti kiállitás a vásári bódék csalogató eszközeivel egyesül a hatás előidézése végett.

A művész, ki e feltünő képeket alkotta, még aránylag ifju ember, de élete tapasztalatokban rendkivül gazdag s ez mintegy magyarázatul szolgál képei sajátságos jellegének megértéséhez. *Verescsagin* 1842-ben Novgorodban született orosz szülőktől, de a kiknek vérében állitólag tatár csepp is van. Pétervártt a hajózási iskolában tanult s 17 éves korában már tiszti rangot nyert, de hajlamait követve, szülői tiltakozása ellenére a művészeti pályára lépett. Egy ideig a szentpétervári akadémia növendéke volt, 1861-ben azonban Párisba utazott, honnan a pirenei hegyeket is meglátogatta. Csakhamar ezután Tifliszbe ment, hogy a Kaukázusban lakó tarka népcsoportban tanulmányokat tegyen. Ezek közül egypár a párisi »Tour du Monde« czimü folyóiratban is megjelent. 1864-ben a fiatal festő visszatért Párisba s itt az akadémián kivül Géróme vezetése alatt is tanult s két év mulva a Salonban már figyelmet keltő művet állitott ki.

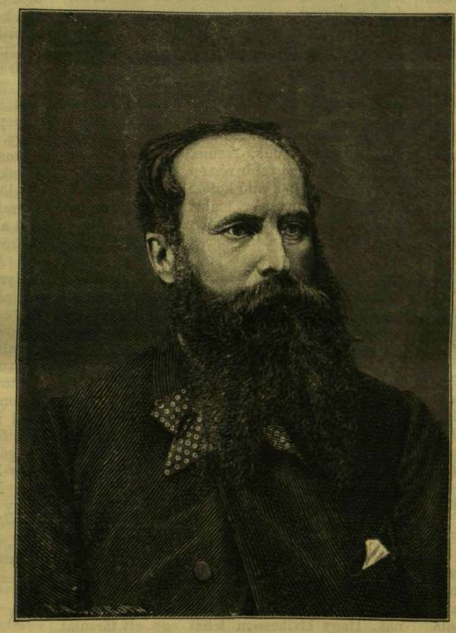

VERESCSAGIN VAZUL.

A fiatal festő 1867-ben hagyta el Párist, hogy Kauffmann tábornok vezetése alatt mint katona résztvegyen az oroszok turkesztáni hadjáratában. S ez időtől kezdődik életének változatossága. Mint katona bevonult Bokharába és Szamarkandba, hol, mint Vámbéry utirajzaiból is tudjuk, azelőtt igen kevés európai járt s festő talán egy sem. A katona művésznek fölebbvaló tisztjei elég időt és kényelmet hagytak, hogy mint festő is működhessék. Lerajzolta Tamerlan szent sirját, az ópium-evő koldusokat, a csatamező jeleneteit s átalában sok tanulmányt tehetett. Szamarkand mellett egy kőfalra tüzött zászló védelmében személyesen is kitüntette magát s ezért rendjelt kapott.

De a hadjárattal együtt járó bajok s mindenekfölött az egészségtelen éghajlat beteggé tették. Lázzal testében tért vissza pihenni kedves Párisába. De mihelyest egészséges lett, ujból visszatért Közép-Ázsiába s ez alkalommal egész a khinai határokig nyomult és egész sereg vázlatot készitett. Tanulmánykönyve gazdag tartalmával 1870-ben Münchenbe ment, hol három éven át dolgozott összegyüjtött tárgyain.

Tovább azonban nem birta a nyugodt életet. Ismét utnak indult. Törökországon és Egyiptomon keresztül Indiába ment, itt egy darabig az épen akkor ott időző walesi herczeg társaságához csatlakozott, s egy óriási nagyságu képen lerajzolta őt, a mint elefántháton Dzseipur városba bevonul. Visszatérve utjából, Párisban külön ateliert épittetett s abban megkezdte vázlatainak kidolgozását.

Ekkor kitört a nagy orosz-török háboru. Azonnal Kissenevbe sietett, hol az idősb Szkobelev kozák előcsapatjához csatlakozva, csakhamar benn volt a háboru tömkelegében, a legveszélyesebb helyeken, hol a nyomort és szenvedéseket közvetlen-közelről láthatta. Egy alkalommal, midőn az oroszok torpedó segitségével egy török monitort akartak légberöpiteni, golyó hatolt lábába s csaknem három hónapig feküdt sebével. Még félig betegen Plevnába sietett, hogy a hires erőd ostrománál jelen legyen s sietségének uj betegség lett következése. Helyreállva, Gurko tábornokkal átment a Balkánon s mint Sztrukov tábornok titkára Dinápolyban a legelső orosz volt, a ki a békealkudozások végett jövő törököket Hermanliban fogadta.

Ily sokat látott és tapasztalt ez orosz festő. Sokat is dolgozott. Müveinek száma több százra megy s mindegyik saját tapasztalatából, az életből van meritve. Addig, mig e tárgyak tulnyomólag ethnografiai érdeküek, a festő realisztikus iránya hasznukra van. Nem müdarabok ugyan, de érdekes és tanuságos illusztrácziók. De midőn tulmegy tárgyának megválasztásában e körön, idegenszerüvé lesz. Egyik óriási nagyságu képén például nagy hótömeg van, fölötte kék éggel — semmi más. A nézőnek nem tudja megitélni: a szél hordta e össze itt a havat vagy minő más uton jött ide? A katalogus azt mondja, hogy Kancsidzsinga, a Himalaja legnagyobb csucsa.

A legnevezetesebb és egyuttal legnagyobb föltünést keltett csoport müveiben a legutóbbi orosz-török háboru jelenetei. Sajátságos, részben visszataszitó modort vesz itt föl a művész. Mintha egyenes czélja az volna, hogy a háborut megutáltassa. Midenütt vér, sebek, rothadó hullák, haldoklók, megfagyottak és betegek láthatók tagadhatlan realizmussal és megkapó közvetlenséggel festve. Egy koponyákból alkotott gula alá oda irja: »A háboru apotheózisa.« »A mult, jelen és jövő minden győzőjének ajánlva«. Némely képénél leirásokkal is bőviti a borzalmakat. A plevnai ostromokból vett egyik képénél igy ir: »A sebesültek száma váratlanul nagy volt. A betegek ápolására forditható eszközök nem voltak elegendők. Egy tábori kórházba, mely 500 ember számára volt berendezve, 7—8000 beteg jutott. Szkobelev hadtestéből mintegy 9000 ember esett el. Az orvosok önfeláldozása megérdemlette a kiváló dicséretet, az apáczák buzgalma bámulatra méltó volt s mindannak daczára végtelen sok sebesült maradt táplálék és ápolás nélkül. Ha esett, a védtelen sebesültek valóban sárban és vizben hevertek. Jajszó és panasz nélkül várakoztak, mig reájuk került a sor, hogy hazájukba mehessenek.» Különös előszeretettel rajzolja a téli hadjárat borzalmait. Plevnától a Dunáig mintegy 50 kilométer hosszuságban az ut minden része a szó szoros értelemben tele volt megfagyott törökökkel. A fagy oly váratlanul jött, hogy Plevna derék védői egy jajszó nélkül röghön lehullottak. Nagy hósikság, táviró oszlopok, holttestek és hollók — ez a szomoru eset megtestesitése a képen.

Két képet közlünk e sorozatból mutatvány gyanánt. Az egyik aláirása: „*A Sipka-szorosnál minden csendes*“, Radeczky tábornok napi jelentése. Valódi guny. Török golyók s még inkább a fagy napról-napra apasztották az oroszok számát s oly gyorsan, hogy rövid idő alatt csaknem az egész 24-ik hadosztály katonái megfagytak. A kép is ily jelenetet ábrázol. Az előörsön levő katona a hideg miatt lassankint összeomlik s végül a hóban megfagy. Egy másik kép a „*Legyőzöttek*“-et ábrázolja. Telics erőd átadása után két nappal az oroszok elesett bajtársaik csonka hulláit összeszedték és sorba állitották a mezőn. Számuk mintegy 1300 volt. Fekete, ezüstözött papi öltezetbe jő az orosz pópa s füstölőjét inogtatva halotti imád mond, mig mellette mint minisztráns, egy orosz altiszt áll — az egyetlen élők a nagy mezőben, mely holttestekkel van tele.

PETŐFI A TEMESVÁRI TÁBORBAN.

Közli: EGERVÁRI P. ÖDÖN.

Mindaddig, mig a temesvári cs. kir. őrség szabadon mozoghatott, a bánáti három megye: Torontál, Temes és Krassó, az osztrákok kizárólagos birtokában maradt, miért is a magyar kormány e nagyfontosságu erőd körülzárolását határozta el, s a 7-ik hadtest parancsnoka, gróf *Vécsey* Károly tábornok rendeletet kapott Temesvár felé indulni, de oly föltétel alatt, hogy az erdélyi nagy hősnek, *Bem* altábornagynak legyen alárendelve.

A 7-ik honvéd-hadtest tehát 1849. évi április 20-án Ó- és Uj-Aradról Temesvár felé indult s 25-én, Csernegyházához közel, a temesvári őrséget rövid heves harcz után hátrálásra kényszerité.

Mi, a 14-ik huszárezred három százada, Mészöly Farkas alezredes parancsnoksága alatt ép azon erdő szélén foglaltunk állást, melyből az osztrák csapatokat elüztük, midőn egyszerre ott termett *Bem* apó dőczögős vén lován, gr. *Vécsey* tábornok, *Petőfi* őrnagy és nehány huszár kiséretében, ép akkor vizsgálta az egyes csapatokat, s nyargalta végig a csatatért.

Gróf *Vécsey* bemutatta a veres zsinóros Lehel-huszárokat s annak jeles parancsnokát *Mészöly* Farkast, a kivel az ősz bajnok nehány barátságos szót váltott s megdicsérte.

Petőfi, a kit kihajtott inggallérjáról azonnal fölismert minden tiszt, a ki életében nem is látta az előtt, csaknem *Bem* oldala mellett foglalt állást még akkor is, mig az *Vécsey* tábornokkal beszélgetett, s igen komolyan, katonásan viselte magát.

Legelső volt *Niszner* Antal századosom,* felénk fordulva, Petőfire figyelmeztetett, mondván: »Ugy-e bár, hogy most is kihajtott inggallért visel?«

* *Niszner* Antal pécsi születésü, mint osztrák chevaux-legéres főhadnagy jött által hozzánk, később őrnagy lett, szép jellemü, jó hazafi és kitünő katona volt; a fegyverletétel után az aradi várba szállitották, a hol 20 évi várfogságra itélték, onnan pedig Munkácsra vitték, a hol nemsokára meg is halt.

Meg kell jegyeznem, hogy *Niszner* Antal, a ki különben igen derék, s mindnyájunk által tisztelt és szeretett férfiu volt, mint volt osztrák tiszt, ki a czopf-pedantizmust magába szitta, igen gyakran kikelt már az előtt is előttünk az ellen, hogy miként engedheti meg Bem a kihajtott inggallér viselését Petőfinek, miként azt lapok utján megtudtuk, hiszen ez, ugymond: az egész tisztikarra nagy kompromisszió.

Alig hogy Niszner százados ajkairól *Petőfi* neve elhangzott, ámbár nemcsak ő, hanem többen is fölismertük öt, a népszerü, ünnepelt férfiu neve szájról-szájra ment, s futó tüzként terjedt el a háromszázadból álló huszárcsapatban.

Huszárezredünk csupa jászkun fiukból állott, s a mint *Petőfi* nevét meghallották, minden huszár arcza kigyulladt s szeme a lelkesedés szikráját lövelte, hiszen *Petőfi* neve seholsem volt ünnepeltebb, s költeményei seholsem voltak annyira elterjedve, mint e magyar faj között, mely a nagy költőt sajátjának tartotta, s ő maga is kun fiunak vallotta magát, a mire oly büszke volt.

Különösen a kun gyerekek, ezen, már akkor is irni és olvasni tudó, református nép fiai közül az egyik huszár ép akkor, midőn Bem bucsu-üdvözlés után lovát megfordítá s tova akart lovagolni, elkiáltá magát: «Éljen Petőfi, a népköltő!» S e perczben az egész huszárcsapat éljenrivalgása egy hanggá olvadt.

Bem, a ki már tova indult, hirtelen megfordítá lovát, nehány lépésnyire visszanyargalt felénk, s a különben igen komoly arczu ősz vezér ajkán örömmosoly ült, katonásan üdvözlé a lelkes huszárcsapatot, azután *Petőfi* felé fordult, a ki szintén katonai tisztelgéssel nyilvánitá köszönetét, ujra megfordult mindakettő s elvágtatott, huszárjaink éljen-rivalgásától kisérve.

Meg kell még jegyeznem, hogy midőn jászkun huszárjaink a *Bem* oldala mellett lovagló örnagyban *Petőfit* fölismerték, a perczben élénk mozgalom és különféle megjegyzés keletkezett, egymás között vetélkedtek, hogy ki hány költeményét ismeri, s lehetett hallani ilyen észrevételt a közhuszárok ajkairól: «Ez hát az a híres Petőfi, a jeles népköltő? Nem adnám száz forintért, hogy szinről szinre láttam!» — «Hiszen ő is kun gyerek.» — «Ez az a Petőfi, kit az isten is jó kedvében teremtett!» s több efélét.

Azt mondanom se kell, hogy az ifju tisztek, kik azelőtt az osztrák hadseregben nem szolgáltak, hanem nagyobbrészt az iskolából, a müvelt osztályból kerültek e huszárcsapathoz, szintén igen jól ismerték Petőfi költeményeit, s azokból sokat könyv nélkül is tudtak, sőt gyakran el is szavalták, föl voltak lelkesülve Petőfi látása által.

Alig hogy *Bem* és *Petőfi* elvágtattak, hirtelen beborult, az ég csatornái megeredtek, s csapatunk ugy átázott, hogy lovastól együtt facsaró viz lettünk, s csak az esőszakadás szüntével indultunk állomáshelyünkre, Csernegyházára, egy oláh faluba, mely a báró Lo-Preszti-család birtoka.

Huszárjaink, mindamellett hogy ürgemódra át voltak ázva, Petőfi látásától annyira föllelkesültek, hogy a jó hosszu menet alatt egyre dalolták a «Talpra magyar! Hí a haza» s több más akkor divó Petőfi-költeményeket, s mikor a dalnak vége volt, az egyik kun gyerek elszavalta «Megy a juhász szamáron!» a másik ismét mást és igy tovább, s még több napon át mindig Petőfiről folyt a beszéd.

De fájdalom! *Petőfi* nem maradt köztünk a temesvári táborban, mert *Bem* előbb Péterváradra, onnan pedig Erdélybe sietett, s *Petőfi* a nagy hős oldala melől sohasem távozott, ő, mint *Bem* apó kegyencze, kit az ősz vezér saját fiaként szeretett s rendesen tegezte, elválhatatlan, nélkülözhetetlen volt neki, először azért, mert mint lángeszü költőt becsülte és bámulta, másodszor pedig azért is rokonszenvezett vele, mert ép oly rettenthetetlen bátor volt, mint ő maga edzett agg harczos létére, hidegvérrel rohant a legnagyobb veszélybe és ifju bajtársait harczra hevité, a kik együl bámulták és ép ugy imádták öt, mint hős vezéröket.

Augusztus 9-én reggeli 7 órakor, midőn *Bem* ismét megjelent a temesvári táborban, hogy Dembinszkytől a fővezérséget átvegye, *Petőfit* nem látták többé az ősz bajnok oldala mellett, s a nélkül, hogy valaki hirül hozta vagy szólt volna, a nagy költő elestéről beszélt mindenki; a mit eltalálni vajmi könnyü volt, miután *Petőfi* Bemnek elválhatatlan hive, barátja volt. A balsejtelem nemsokára csakugyan valósult.

HOGY BOLDOGUL A MAGYAR EMBER IDEGEN FÖLDÖN.

Panaszkodunk, hogy nem tudunk boldogulni, hogy a magyar embernek kevés érzéke van a praktikus élet követelményei iránt, s erősebb szavakkal ugy is szoktuk jellemezni népünk ebbeli sajátságát, hogy élhetetlen.

Pedig mikor a magyar ember idegenbe kerül, rendesen oly körülmények között is tud magán segiteni, a minők között semmire sem tudna menni idehaza. Ismeretlenül, elhagyatva, összeköttetések és vagyon nélkül nemcsak hogy a maga személyére nézve tud boldogulni, hanem maradandó becsü müveket alkot, melyek hasznára vannak a népnek, mely az illetőt befogadta.

Az emigráczió tagjai közül többen hivatkozhatnak ilyes tényekre. Angl a, Franczia-, Török- és Olaszország, valamint Amerika több részeiben találkozunk a magyar kéz által alkotott intézményekkel, most még Ausztráliát illetőleg is jutnak tudomásunkra ilyes adatok. Midőn *Ausztrália* kolonizáczijáról van szó, s az ujvilág ezen részének nyers produktumai a világpiaczon megjelennek, érdekes megemlékeznünk róla, hogy ott alig harmincz év előtt mindössze aranyásással foglalkoztak a letelepültek, s egy *magyar* ember volt a ki a föld gazdasági müvelés alá való vételére legtöbbet tett; midőn a *new-zeelandi* gyapjuval a londoni piaczon találkozunk, eszünkbe juthat, hogy New-Zeeland nagyobb részén, *Otagóban*, 1855-ben alig 260 főből álló kolonia létezett, midőn közöttük egy magyar ember jelent meg, s a földmüvelés felé forditotta figyelmöket. Az illető férfiu Kossuth egykori hadsegéde *Vékey* Zsigmond volt, kinek arczképét a «Vasárnapi Ujság» 1876-iki 17 számában volt alkalmunk bemutatni az olvasóknak, s ki jelenleg egy tekintélyes londoni pénzintézetnek a tulajdonosa.

Működésének persze sok akadály állott utjába. De talán érdekes lesz tudni az olvasóknak, hogy ilyen esetekben az élelmes magyar ember hogy segit magán. A mi ausztráliai működését illeti, azt maga Vékey ur következőleg irja le egy ismerősünkhöz nem régiben küldött levelében:

«Ausztráliába érkeztem után Melbourneban a botanikus kertben egy pár szőlőtőkét láttam, s miután azok elég jól diszlettek, arra a meggyőződésre jöttem, hogy az éghajlat a szőlőtermelésre kedvező. Megfogant bennem a terv, hogy egy bortermesztési társulatot alakitsak. De senkit sem ismertem, s engem sem ismert senki. Kevés kilátásom volt arra, hogy idegenek, idegen világrészben engem mint idegent a vállalatra szükséges pénzzel megbizzanak. Hogy kivihessem tehát egy oly társulat alakitását, melyhez pénz szükséges, elhatároztam előbb oly társulatot alakitani, melyben pénzre szükség nincsen, s melynek alakitása előkelőbb emberek ismeretségét biztositsa számomra. E czélból czikkezni kezdtem az ujságokban s egy tudományos dolgokkal foglalkozó társulat alakitását inditványoztam. Ez sikerült is, alapitottunk egy «Philosophical society» czimü társulatot, mely később «királyi» czimet nyert, s melynek én titkára lettem. Ez által több befolyásos emberrel lettem ismerős.

«A társulat megalakitása után elkezdtem irni a tokaji szőlőmüvelésről és bortermesztésről, kimutatván, hogy a szőlőmüvelésnek Ausztráliában is jövője van. Általában pedig hangsulyoztam annak szükségességét, hogy egy oly elszigetelt világrészben minő Ausztrália, társadalmi, politikai és nemzetgazdasági érdekek követelik, miszerint ne csak a bortermelésre, hanem általában a mezőgazdaságra is kellő gond fordittassék. A czikkeket azután egy külön füzetben gyüjtöttem össze, s röpirat alakjában kiadtam. Nehéz volt kiadót kapnom, mert a nyomtatás drága volt, a vállalkozók mind az aranybányák felé vonultak s irodalmi dolgokkal nem törődött senki. Mindazonáltal a dolog jól sikerült. A füzetet, melynek másként egy huszas lett volna az ára, 4 shillingjével vették (2 frt) s elkelt valamennyi példány. Nyert a kiadó is, nyertem én is.

«Most a közönség eléggé elő levén készitve, prospektust bocsátottam ki egy bortermelő társulat alakitására. Az ügy ujon szerzett ismerőseim segitségével könnyen ment, a társulat megalakult «The Victoria Vineyard and Fruit Garden Company» czim alatt s engem választott vezér-igazgatójául.

«A társulat egy nagyobb földbirtoknak is jutott birtokába, de az, beleszámitva a kerülőket, 4 mérföldnyi távolra feküdt a várostól, ellenben egyenes irányban alig 2 mérföldnyire volt. Két hidat kellett volna épiteni, hogy az ut a lehető legrövidebb legyen. Egyiket Templestowe mellett, a másikat a Yarra-Yarra folyón. Mindkettő nagy hid leendett s a pénz csak részvények utján volt összehozható. De ehhez az volt szükséges, hogy a közönséget meggyőzzem mindenekelőtt a hid szükséges voltáról.

«E czélból először is egy ladikot vettem s azt ökrös szekéren arra a pontra küldöttem, a hol az első hid épitését terveztem. A ladikból révet csináltam, hogy igy a vidékbeliek *hozzászokjanak* a tervezett hid helyéhez, s belássák az ottani közlekedés előnyeit és kényelmét. A dolognak nem sokára hire ment a vidéken, sokan használni kezdték a rövid utat, s folyamodtak a kormányhoz, hogy a ladikhoz vezető utat javittassa ki. Ekkor kezdettem a praktikus működéshez. Fölkerestem egy befolyásos birtokost, kinek földjei az átelleni oldalon feküdtek, azzal együtt több kisebb birtokost s rövid időn el lett közöttünk határozva egy részvénytársaság alakitása.»

A kezeink között levő s az akkori napokban kelt melbourne-i ujságlapokból látjuk, mily ünnepélyességekkel tették le az alapkövet, s hogy mindezen ünnepélyességek középpontját a «magyar idegen» *Vékey* képezte. Létre jött a másik hid is, s a földek, melyek eddig legfölebb legelőnek használtattak, csakhamar rendszeres müvelés alá vétettek. Azelőtt 5 font sterling volt a föld ára per acre, egyszerre 12 fontra szökött és azonfelül.

Ausztráliából Vékey elment Otagóba is, a melyről magában Ausztráliában is igen keveset tudtak, Európában ugyszólván semmit. Visszatérve «Otago as it is» («Otago valóságban») czimü röpiratot tett közé, s abban eloszlatta a balvéleményeket, melyek ezen tartomány felől el voltak terjedve addig. Kimutatta, hogy a kultura számára alkalmas föld, melyet kár parlagon hevertetni. Fölszólalásainak ez alkalommal is meglett eredménye. Az angol vállalkozók figyelmökre méltatták e szigetet, s ma már magában Londonban több társulat létezik, mely New-Zeeland ezen helyén üzi a gazdálkodást.

Mindenesetre érdekes példák ezek arra, hogy a magyar ember nem oly annyira élelmesség nélkül való, mint a hogy általában hiszik, s mint a hogy fájdalom, szokszor mi magyarok magunk is hiszszük.

A MENTŐ HAJÓSOK VESZEDELME.

A hajókat rendesen nem a nyilt tengeren, hanem a partokon éri a veszedelem. Az emelkedő tengertalajból kinyuló zátonyok, a part kanyargó sziklái igen sok veszedelmet rejtenek magukban, s vihar alkalmával a hullámok itt erősebbek és veszedelmesebbek. E tapasztalati tények következtében részint magántársulatok, részint kormányok többnemü intézkedéseket tesznek az esetleg veszélyben forgó hajók megmentésére. A világitó tornyok már a régibb időkből ismeretesek, valamint a mesterséges kikötők épitése. Ujabb időben, különösen Nagy-Britanniában, még külön mentő hajós testületet is szerveztek, melynek tagjai folyvást a tengerparton vannak s a legkisebb jelre hajóra szállnak, hogy a veszedelemben forgó utasokat megmenteni igyekezzenek. Sajnos, hogy gyakran nem képesek az elemekkel megküzdeni, sőt magok a mentők is áldozatul esnek nemes hivatásuknak.

Ily szomoru eset történt ez év tavaszán, márcz. 26-án a franczia partokon, nem messze Havre-től. A havrei mentő hajósok közül, jelszavukhoz «Sauver ou périr» («menteni vagy meghalni») hiven, tizenegyen estek áldozatul a vad elemeknek.

A vihar már márczius 25-én este megkezdődött s hajnalban négy óra tájban erős északészak-nyugoti szél fútt; a mentő társulat minden tagja talpon állott s azonnal az egyes csónakok rendbeszedéséhez fogtak. Reggel hét és fél órakor Becqué, a parancsnok, kiadta a rendeletet, hogy a 4-ik számu mentő csónak, melyen Lecroisey hajósmester vezetése alatt 10 ember volt, készen álljon. S csakugyan egy félóra mulva jelentették, hogy Saint-Vaastból a «Vivid» («Gyors») nevü dereglye a viharral nehezen küzdve halad Honfleur felé. Becque kiadta a rendeletet az indulásra. A matrózok felvették szokott parafából készült mentő öltözetöket, vizhatlan kalapjukat, megrakták a csolnakot kötelekkel és csákányokkal s a parton álló néptömeg szerencsekivánatai között utnak indultak.

A parton állók messze kisérhették utjokat a sik tengeren, bár a vihar által felkorbácsolt hullámok gyakran elfedték öket a szemök elől. Tiz óra tájban csaknem emberfölötti erőfeszitéssel már mintegy száz méter távolságra jutottak a «Vivid» bárkához, midőn azt a hullámok az amfardi sziklapartok felé vetették. Ugy látszott, lehetetlen volt öket megmenteni. A derék Lecroisey megkisérlette ezt is, de veszedelmére. Rémitő hullámok közé jutottak, melyek felfordították a csónakot s azután a part felé dobták. Nehány percz alatt a sziklapart mellett a csolnak üres volt, a tizenegy mentő hajós eltünt s ötnek hulláját is csak azután találták meg messze távolságban.

A parton levők uj segitséget küldöttek. A 3-ik mentő csolnak indult el Leblanc kormányos vezetése alatt, kinek fivére az előbbi csónakkal elveszett. Hasztalan, mire odaértek, hol a fölfordult csolnak volt, abból már csak töredékeket találtak s a nagy bárka is, melyen hat utas volt, ugyanezen sziklapartokon, a Honfleur kikötőtől kissé nyugotra, egy percz alatt darabokra tört.

A mentők kifogott hulláit közszemlére állitották, külön hajó szállitotta el öket Havre városába, hol nagy részvét mellett, valódi fejedelmi pompával temették el a szent Mária temetőbe. A franczia lapok mind a 11-nek arczképét közlik, s hátrahagyott családaik számára adakozásokat gyüjtenek. Lecroisey arczképén nem kevesebb mint 11 érdemrend látható, mindannyi egy-egy megmentett élet vagy épen hajónép emlékére. Megérdemlett érdemek s megérdemlett kitüntetés a temetésnél is. Ez egyszerü hajósok is hősök s működésök e mellett áldásos is.

JUMBO ELUTAZÁSA AMERIKÁBA.

A dalmát fölkelés, hol véreink közül több száz veszett el s mely néha-néha ugy tünt fel, mintha egy nagy háboru előjátéka lenne, alig okozott Magyarországon oly feltünést és izgatottságot, mint az angolok közt — egy elefánt elszállitása Amerikába. Igaz, hogy ez afrikai elefánt, Jumbo, a londoni állatkertnek egyik kiváló disze volt s hogy az átszállitást a reklámok nagymestere, Barnum eszközöltette, ki bizonyára nem volt közönyös a londoni nép meleg rokonszenve iránt, melyet a «távozó barát»-tal szemben oly tüntetőleg kimutatott: de azért talán mégis kissé sok volt a jóból. A lapok telve voltak Jumbóval, a társaságokban folyvást róla beszéltek, uton-utfélen árulgatták «arczképét» s elutazásáig folyvást ezer és ezer «tisztelője» kisérgette. Nem akarjuk azonban Wolff Albert szerepét venni fel e lelkesedés leirásában s ezért a nevezetes állatról közölt számtalan angol kép közül egy-kettőt kiválasztva, azok magyarázata gyanánt lehetőleg szárazon jegyezzük fel a nem érdektelen adatokat.

Jumbo népszerüségét kiválóan az tette nagygyá, hogy midőn kezdetben, mint más közönséges elefántokat, szabadon akarták az állatkertből a hajóig vezetni, a kapuban e kisérletnek oly makacsul szegült ellene, hogy egyátalán nem boldogultak vele. Többszöri eredménytelen kisérlet után külön deszka kalitkát készitettek számára s abba zárva vitték el a kikötőig. Sokáig szoktatták e nagy kalitkához, mely az állatkerti ólhoz közel helyeztetett el, s mégis, midőn már komoly indulásról volt szó, az elefánt, mintha megérezte volna, hogy elviszik arról a helyről, hol oly sokan dédelgették, nagy erőfeszitéseket tett, kalitkáját is szét akarta törni s csak két óra mulva csendesedett le. Nagy nehézségbe ütközött, mig a kapun kivihették. A kapun kivül megpihentek s az állat őre Scott elment ebédelni; ekkor az elefánt ismét nagy tüzbe jött, kalitkájának egyes darabjait össze is törte, s csak akkor csendesedett le, midőn Scott visszatért. Éjfélkor hat nagy lovat fogtak a kalitka elé s London utczáin keresztül vitték azt a négy és fél angol mérföldnyire fekvő Katalin-kikötőig, mely a Tower mellett van s a nagy tengeri hajók rendes megállapodási helye. A szokatlan idő daczára igen sokan kisérték a

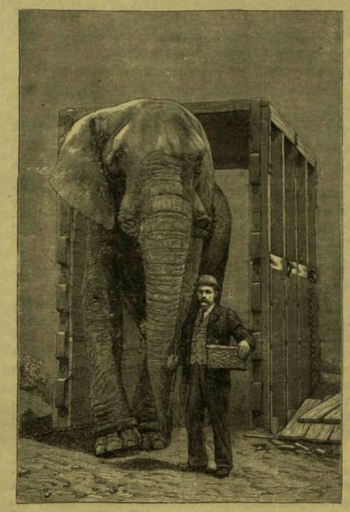

Végre kocsiban van.

menetet s a merre mentek, a zajra kiváncsi emberek az ablakokat is kinyitották. Többször megállottak, részben hogy a lovak pihenjenek, részben hogy a kalitka kerekei, melyek a nehéz teher alatt füstölögtek, ismét kihüljenek. Jumbo nyugodtan viselte magát, csak itt-ott orditott.

A park-kapunál.

Scotton kivül uj amerikai őre Newman is folyvást mellette volt. Midőn a kikötőbe megérkeztek, a kalitkát emelő géppel «Clarence» nevü nagy bárkára tették s ott a közel 7 óráig tartó nehéz átszállitás után megpihentek. Az elefántnak egy uri nő másfél veder sört is hozatott,

A hajóra szállitás.

sokan süteményekkel s czukrokkal látták el. Dulakodásai közben feje bőre egy kissé meghorzsolódott, de különben semmi baja sem esett. A dagály megérkezvén, a bárkát az összegyült tömeg éljenzései közt a Millwall-kikötőig vonszolták s másnap reggel a 6½ tonna sulyu kalitkát a benne levő 6 tonna sulyu elefánttal az «Assyrian Monarch» nevü gőzösre emelték, mely azóta már New-Yorkba is érkezett. A kalitkát a harmadik fedélzetre helyezték el s jól megerősitették. Ugyane hajón utazott 70 menekült orosz zsidó családostól. A hajó vezetője, Harrison kapitány már kétszer szállitott a tengeren elefántokat s egy alkalommal 1866-ban ugyancsak Londonból hármat vitt Barnumnak New-Yorkba. A körülbelül 13 napra terjedő utazásra két tonna szénát, három zsák zabot, két zsák kétszersültet s egy zsák hagymát vittek, mely utóbbit Jumbo kiválóan szereti.

Az átszállitás örömére a hajón nagy ebéd volt, melyen Meritt, az Egyesült-államok főkonzula, az állatvédő egylet elnöke, az állatkert igazgatója s átalában sok nevezetes férfi és nő vett részt s ez alkalommal az elefánt uj őrének Newmannak külön vert aranyérmet is adtak át, elismerésül ügyes magaviseleteért, több toasztot mondtak s egy szónok Jumbo élettörténetét s nagy érdemeit emelte ki. «Rendkivül jó indulatu állat volt, — mondá többek közt — s ezért bár igen sok barátja van, ellensége nem volt senki.» Minden pohárköszöntőben kiemelték ohajukat, hogy Jumbót ismét visszahozzák Európába s ha nem jönne, ők látogatják meg. Természetes, hogy a sok éljenzéssel illetett állatról sem feledkeztek meg. Többek közt a dusgazdag Burdett-Coutts bárónő, ki több más jótékony adományán kivül pár évvel ezelőtt az irlandi szegényeknek egyszerre öt millió forintot adományozott, meglátogatta a hajón ketreczében az állatot s egész zsák friss kalácsot adott neki.

Pár hét telt el Jumbo hirneves elutazása óta s a lapok még mindig részleteket közölnek felőle s utazásának minden mozzanatát részint táviratokban, részint «külön tudósitók» leirásaiban közlik. Elmondható, hogy millió ir nyomora nem fáj a londoninak ugy, mint ez állat elvesztése.

IRODALOM ÉS MÜVÉSZET.

„A községjegyzői intézmény története Magyarországon" czimü s *Barta* László főv. ker. jegyző által irt jogtörténeti és közigazgatási tanulmánynak megjelent a III-ik és ezzel utolsó kötete; s most már a teljes mű is megszerezhető kötetenkint egy, összesen három frtért a szerzőnél (Budapest, VIII. ker. József-körut 46. sz. a.). — Az egész műnek, — melyről mint e szakban elsőről és utolsóról még lesz alkalmunk szólani, — ez utolsó kötet a legbecsesebb, a legszakszerübb része. Mert mig a két első kötet inkább csak a megyék, városok és községek közigazgatási szervezetével s ennek történeti kifejlődésével foglalkozik: addig ez utolsó kötet már kizárólag a jegyzői intézményt, részben a megyei, főleg a városi és különösen a falusi jegyzők társadalmi és hivatali állását, fizetését, teendőit, szakirodalmi és egyleti törekvéseit a multból és jelenből egyaránt kimeritőleg tárgyalja. Bartának tolla — e műben is a legtöbb helyen — nem a hideg történetiró, s nem a száraz szaktudós tolla ugyan, hanem inkább az agitátoré, — a ki első sorban e műben is azokért és azok között küzd, a kikről és a kiknek ir, — de munkájának épen ez adja meg azt az érdekességet, mely az utolsó sorig vonzóvá, s azt a tartalmasságot, mely egyszersmind tanulságossá teszi. Az utolsó kötet eredeti adatokban is sokkal gazdagabb, mint előzői, ugy hogy e szakban bátran forrásmunkának tekinthető; s megérdemli, hogy ugy a közigazgatási szaktudomány, mint a gyakorlati élet emberei s különösen a jegyzők tömeges pártolásra és gondos megolvasásra méltassák.

„Méhészeti káté", a magyar országos méhészeti egyesület által pályadijjal jutalmazott mű, irta *Kühne* Ferencz, kiadja az orsz. méhészeti egyesület. A Göndöcs Benedek által kitüzött 200 frtnyi jutalmat nyerte meg e 206 lapra sürün nyomatott munka, mely népszerüen, kérdésekben és feleletekben tárgyalja a gazdaságra nézve oly jelentékeny méhtenyésztés ügyét. A müről az illető szakkörök igen elismerőleg nyilatkoznak s a birálók itélete szerint «felülmul minden eddig létező magyar méhészeti könyvet». A 13 ivnél többet tartalmazó és 28 ábrával ellátott mű bolti ára csak 1 frt. Megrendelések ily áru példányokra Knoll Károly akad. könyvárus

**

hoz Budapesten czimezendők; a méhészeti és tanitó-egyesületek tagjainak pedig 50 krajczárért bérmentesen küldetik meg, hogy ha a m. orsz. méhészeti egyesület igazgatóságához (a levél Kriesch János műegyetemi tanárnak czimzendő) fordulnak.

„Magyarország a tótok", irta *Pelsőczy* H. Gyula, kiadta az Athenaeum-társulat; ára a 91 lapra terjedő füzetnek 60 kr. Tartalma épen nem örvendetes, mert arra figyelmeztet, hogy a tót lakosság a magyar faj rovására gyarapodik. A tót szivósan ragaszkodik nyelvéhez, melyet mind a magyar, mind a német lakosság egész könnyen megtanul, s a falvak egymásután olvadnak be a tót területekbe. Sok megdöbbentő adatot hoz föl, melyek arra a lehangoló meggyőződésre juttatnak, hogy nagyon is itt az idő védelmezni nemzetiségünket a felvidéken az eltótosodás ellen. Szól a pánszláv üzelmekről is, melyek e jelenséget politikailag zsákmányolják ki s még fenyegetőbbé teszik. A hazafias röpirat megérdemli, hogy minél szélesb körökben olvassák.

A „Magyar könyvtár" gyüjtő czim alatt kiadott népies füzetekből ujabban hármat vettünk. Egyikben *Galgóczy* Károlynak ily czimü dolgozata jelent meg: *„Gazdasági rendszer*, az erőelforgácsolás hibái és a nagyban termelés előnyei szempontjából», a más kettőben *„Népmesék"* és *„Népdalok"* vannak, Győry Vilmos által. válogatva. Egy-egy ives füzet ára 15 kr, s Budapesten Aigner Lajosnál kaphatók.

A Révai-testvérek kiadásában ismét több szépirodalmi mű jelent meg. *„Egy modern apostol"*, eredeti regény ifj. *Ábrányi* Kornéltól, a termékeny irótól, kitől csak pár hét előtt hagyta el a sajtót egy másik regény. Politikai háttere van, s a hangzatos jelszavak alatt üzött visszaéléseket ostorozza, napjaink életéből találó vonásokkal, drámai cselekvényben. A két kötetes regény ára 2 frt. — *„A miniszter"* az ujabb franczia regényirodalom egyik legszebb műve, *Claretie* Gyulától, melyet Fái J. Béla élvezetes és magyaros fordításában kap most a közönség; két kötet, ára 3 frt. — *„Vinonhoz"*, apró elbeszélések a hires *Zola* Emiltől, ki azonban nem mindig hódol oly bántólag a naturálizmusnak, nem kivált elbeszéléseiben, melyekben az élénk szellemen, erőteljes leirásokon kivül erkölcsi tanulság is van, mint átalában e kötet apró rajzaiban, melyek az élet egy-egy epizódjának feltüntetésében keserü igazságokat és tanulságot rejtenek. Összesen tizenhárom rajz van a kötetben, melynek ára 1 frt. — Ugyancsak e tevékeny kiadóknál füzetes vállalatban indult meg *Stanleynek közép-afrikai utazásáról* szóló jeles munkája, diszes és jellemző illusztrációkkal. Eddig három füzet jelent meg belőle; egy füzet ára 30 kr. Az egész 30—32 füzetre terjed, havonkint 2—3 füzet jelenik meg, s előfizethetni 26 füzetre 8 frttal, 13 füzetre 4 frttal.

Költemények, irta *Mórfy* Zsigmond. Wilckens és Waidl nyomdájából csinos kiállitásban kikerült füzetke, mely mintegy negyven ötven lyrai költeményt, majd mind tiszta dalt foglal magában. A fiatal szerzőben van tehetség; dalai nélkülözik a finomabb kidolgozás báját, de nem egyszer szerencsésen találják meg a dal-eszmét, olykor játszi vagy humoros fordulattal. Álljon itt a füzetből egy pár dal mutatványul:

Kereszt.

Panaszkodsz, hogy nehéz
Kereszt jutott reád,
S a sors, viselni azt,
Elég erőt nem ád.

Álmatlan éj, aggság
És lázas szivverés:
Ah, nékem is jutott
Kereszt, sok és nehéz!

És most a legnagyobb,
Mely fekszik lelkemen,
Hogy a tiédet is
Nem én viselhetem.

Választások.

Leng a zászló, éljeneznek,
Dinom-dánom szerteszét,
Én itt állok a tömeg közt
S nézem hölgyem termetét.

Felhevülés, lelkesülés
Látszik ajkon, szemeken;
Ámde ugy, mint én e perczben,
Nem lelkesül senkisem.

Elmerülök nézésébe
S felejtem a tömeget,
Mely, nem bánom, bárkit választ,
Ha ő választ — engemet!

Sport-könyv. Sárkány János Ferencz, a pesti lovaregylet titkára két füzetet adott ki a lóversenyekről. Egyik *„Jövő versenyek 1882 re"* czimen az idei futtatások programmját s az idomitás alatt levő versenylovak jegyzékét foglalja össze, s ára 30 kr. A másik: *„Az 1881-ik évi lóversenyek hiteles eredményei"* czimen a magyar és osztrák gyep egyévi történetét állitja össze, közölve a versenylovak tulajdonosainak, a jockeyknak, s a futott lovaknak jegyzékét, a futtatások részleteivel, minő a távolság, a teher. A magyar sport-férfiak közül ifjabb gróf Festetich Tasziló 8 lóval 56,915 frtot nyert, gr. Esterházy Móricz 9 lóval 42,285 frtot, gr. Zichy Béla 7 lóval 36,800 frtot, Blaskovics Ernő 8 lóval 29,183 frtot, gr. Esterházy Miklós 11 lóval 21,828 frtot stb. A füzet ára 1 frt. Megrendelhető a «Vadász és Versenylap» szerkesztőségénél.

Megrendelési felhivást bocsátott ki Némethy Kálmán honvédszázados a következő munka harmadik kiadására: *„Utmutatás a magyarnevelésből a cs. és kir. katonai nevelő- és képző intézetekbe*, valamint a hadapródi iskolákba való felvételekre.» E hasznos munkát a honvédelmi miniszter is ajánlotta, s hivatalos használatra elfogadta. Előfizetési ára 60 kr, melyet csak a munka kézhez jutása után kell lefizetni.

Füzetes vállalatok. A Mehner Vilmos kiadásában megindult *„Népszerü orvosi tanácsadó"*-ból, melyet dr. Ziffer Károly orvos szerkeszt, a 20—22-ik füzetek jelentek meg, illusztrációkkal; az *„Általános magyar-franczia szakácskönyv"*-ből pedig a 11—13 füzetek. Ára egy-egy füzetnek 30 kr.

Folyóiratok A *„Nemzetgazdasági Szemle"* márcziusi füzetében a következő közlemények vannak: «Az erdészeti ügyek közigazgatási kezelése hazánkban» Bedő Alberttől. «Fiume multja és jövője» dr. Schnierer Gyulától. «Uzsora és kamat-maximum» Szilágyi Virgiltől. Ezen kivül kisebb közlemények. — A *„Koszoru"* uj füzete Mikszáth Kálmán arczképét közli, s hozzá Mikszáthtól «A saját ábrázatom»-ról czimü rajzot, és «A frivol akta» czimü elbeszélést; költeményt Dalmady Győzőtől, egy kisebb elbeszélést Lauka Gusztávtól; Rádl Ödöntől pedig «Legujabb költészetünk hatástalanságá»-ról czimü közleményt találunk a füzetben. — A *„Figyelő"* irodalomtörténeti közlöny czikkei ezek: «Erdélyi János emlékezete», Kun Páltól. «A miskolczi színház történetéhez», Abafi Lajostól. «Baróti Szabó Dávid kiadatlan irataiból», Agoston Józseftől. «Révai ujságiró Pozsonyban 1784», Csaplár Benedektől. Tompa levelei Szemere Miklóshoz, dr. Ferenczy Józseftől. «Amade László szerelmi versei», Abafi Lajostól. Irodalomtörténeti repertorium id. Szinnyey Józseftől. — A *„Ludovika akadémia közlönye"* Bernolák Károlytól, Andrásfy Gyulától, Müller Hugótól, Horváth Jenőtől ád katonai szakközleményeket márcziusi füzetében. — A *„Nemzeti nőnevelés"* márcziusi füzetében Péterfy Sándortól figyelemreméltó értekezést közöl «Az egészségtan leányiskoláinkban» czimmel, kifejtve, hogy az egészségtani ismereteket mikép kell és lehet legsikeresebben terjeszteni az iskolákban. Ezt követi Legouvé Ernőnek, a jeles franczia irónak a leányneveléről irt czikke, aztán arczkép kiséretében «Kuczelnik. Vilma emlékezete» czimmel a Győrött nemrég elhunyt tanitónő életének és működésének ismertetése Tomor Ilonától. Sebestyén Gyula mutatványt közöl «Magyarok története» czimü művéből, Bánfi János pedig ismerteti Kovács Pálnak még 1833-ban megjelent nőnevelésügyi munkáját, mely már akkor élénke n sürgette, hogy a nőnevelés nemzeti irányun legyen. — A földrajzi társulat *„Közlöny"*-ben Téglás Gábor az első erdélyi vasutról értekezik, részletesen leirva a Marosvölgy minden községét. Márki Sándor «Hazánk leirói 1881-ben» czimen az önálló műveken kivül az egyes czikkeket is felsorolja, melyek e tárgyról megjelentek. — Az *„Orvos-természettudományi értesitő"* a kolozsvári orvos természettudományi társulat és muzeumegylet folyóiratából két füzet hagyta el a sajtót. Az orvosi szakban Klug Nándor, Hőgyes Ferencz, Bikfalvi Károly, Dávida Leo adnak szakközleményeket s Lőte József tanársegéd összeállitja a mult évi orvosi szakirodalmat. A természettudományi füzetben közérdekü Koch Antal táblázatokkal kisért kimutatása a febr. 3-ki mócsi meteorkő-hullásról; ezenkivül Daday Jenő s Egyed Mózes közlenek szakczikkeket. — A *„Természettudományi Közlöny"* áprili füzetében a kisebb közleményeken kivül a következő értekezések vannak: «Az emberi belférgekről», dr. Örley Lászlótól. «A világító korol és festékről», Lengyel Istvántól. Figyelemre méltó dr. Fodor József czikke «A szegedi magyar ház» czim alatt, melyben a szegedi épitkezésekről szól egészségügyi szempontból, s az ábrákban is bemutatott kisebb házakat nagyon ajánlja, hogy falusi és városi épitkezéseknél mintákul fogadják el.

A baptisták ellen Könyves Tóth Kálmán, laczházi reform lelkész, két füzetecskét irt. Egyik: *„Futkározó hamis atyafi*, vagy a leálczázott baptista", már harmadik kiadásban jelenik meg Debreczenben, s ára 10 kr. A másik: *„Hazug próféták"*, figyelmeztető szózat a protestáns magyar néphez, Budapesten jelent meg, s ára 5 kr. Ép ily irányu munka a következő czimü verses füzetke is: *„A nazarénus Kósza Julis siralmai*, vagyis szerecsenmosdatás", két énekben; irta Malmos Gazda; ára 6 kr.

Uj zeneművek. Rácz Palitól megjelent a «Jogász Csárdás» a «Harmonia» társulat kiadásában. Ebben van földolgozva a «Messze kéklik a Duna» dal, melyet Blaháné énekel a «Milimári» népszinműben. A czigányos csárdás szerző arczképével jelent meg, ára 1 frt. — *„Mokány Berczi csárdás"* jelent meg *Kassay* Károlytól, melyet a fővárosi zenekarok már is széltiben játszanak; zongorára *Halmay* Kázmér, a napokban elhunyt zeneszerző irta át, kinek ez utolsó műve volt. A csinos kiállitásu mű ára 1 frt., s hapható szerzőnél (Budapest, Máriautcza 56. sz.) s a fővárosi zeneműkereskedésekben.

Uj szinművek. A nemzeti szinházhoz né vtelenül beadott és előadásra elfogadott *„Első évfordulój"* czimü kis vigjáték szerzője *Muray* Károly fiatal hirlapiró Kecskeméten. — *Csiky* Gergely a népszinház számára *„A szép lányok"* czimü 3 felvonásos népszinművet irt, mely már május hóban szinre kerül.

A nemzeti szinház egy évi operai előadásai. A nemzeti szinháznak mult év április első napjától ez év márczius utolsó napjáig 136 operai előadása volt, ezek közt 33 olyan, mikor vegyesen balletet is adtak. Összesen 50 dalmü fordult meg a játékrenden és 7 ballet. Eredeti zenemü adatott: 4 opera és 1 ballet összesen 21 izben; ujdonság volt 4 dalmü és 2 ballet, ezenkivül 7 dalmüvet ujra tanultak be. A tiz legnagyobb jövedelmü előadás mind Wiltné asszony közreműködésével folyt le. A jövedelem, a vendégdijak levonása után 70,982 frt, a bérletnek az operát illető része 42,915 frt, összesen tehát 113,897 frt, a mi 18,302 frttal nagyobb a mult évi bevételekhez képest.

Munkácsy uj festménye. A nagy művész már tanulmányokat készit egy uj festményhez, mely a keresztrefeszitést tünteti föl. A mennyire a nagy munka előhirnökeiből megitélhető — irja egy párisi levelező — Munkácsy első pillanatait akarja visszaadni ama véres cselekmény után lefolyt időnek, mely a világtörténelmet kétfelé választja. A nemes idealista már a kereszten függ; épen most lehelte ki lelkét az emberiségért; a nép, mely ugy szeret a kivégzésekhez tolongni, már lassankint oszolni kezd. Csak kevesek tekintete csüng sejtelmesen a keresztfán. Ugy látszik a néptömeg részvételének ecsetelése a véres eseményben (a mi különböző taglejtésekben és mozdulatokban nyer jellemző kifejezést) képezi e kép feladatát. E pillanatban ez a festő intenczió ja. Hogy azalatt az idő alatt, mely a kép vázlatait annak teljes készenlételétől elválasztja, mi marad meg ez intenczióból, azt természetesen nem lehet előre látni.

A műcsarnokban e hó 20-án uj kiállitás nyilik meg. Megemlitjük itt, hogy közelebb az antwerpeni műkiállitás bizottsága kérte föl a képzőművészeti társulatot, hogy jelölje ki azokat a magyar művészeket, kiknek művei által az antwerpeni őszi kiállitáson előnyösen hiszik a magyar festőművészetet képviseltetni.

KÖZINTÉZETEK ÉS EGYLETEK.

A történelmi társulat e hó 13-án tartott ülésén olvasták föl a történelmi jellemrajzra kitüzött pályaművek közül dr. Lánczy Gyuláét, mely a jutalmat megnyerte és Deák Farkasét, melyet dicséretel tüntettek ki. Az ülésre nagy közönség jelent meg.

Lánczy Gyula műve Széchenyi Pál kalocsai érsek jellemrajzát adja, s e tanulmányt *Czobor* Béla olvasta föl. Az érsek a II. Rákóczi Ferencz szabadságharcza alatt a nemzet és korona közt vitt közvetitő szerepet, s hátrahagyott levelei és iratai államférfiui belátásról, erélyről és hazaszeretetről tanuskodnak. Az egyezkedésnek, melynek sikerét azonban meg nem érhette, nemzeti szinezetet tudott adni. Ebben rejlik alakjának történeti jelentősége. Mint az alkotmány védője, ő merészelte csak fölemelni szavát Bécsben Kolonics előterjesztései ellen. Az angol és hollandi követek diplomácziai jelentései eléggé festik azt a gyülöletet, melyet Bécsben tápláltak a magyar főpap ellen, valamint azt a gyanut is kifejezik

nyiltan, hogy a cseh-német államférfiak erőszakosan szitják a háborut Magyarországon, csakhogy az országot tökéletesen elnyomhassák és minden jogától megfoszthassák. A kalocsai érsek a történeti jog fejlődése alapján állt, de azt az uralkodó család jogaival kivánta összeegyeztetni. Épen mint Deák Ferencz. Törekvéseinek eredményét nem érte meg, mert 1710-ben, a szatmári békekötés előtt meghalt.

Deák Farkas maga olvasta föl Wesselényi Ferencz nádorról irt jellemzését. Wesselényi a történet egyik népszerü alakja, s a Leopold császár elleni összeesküvés főintézője. Deák főkép ez összeesküvés okaival és a nádornak abban való részvételének fejtegetésével foglalkozik. Wesselényit nem festi államférfiunak, s ugy mutatja be, hogy épen az ő nádorsága és erélytelensége adott vérszemet a bécsi kormánynak, hogy Magyarország ellen minél több visszaélést kövessen el. Wesselényi, népszerüségét féltve, a legnagyobb könnyelmüséggel szervezte az összeesküvést, s ezt később meg is bánta. Akkor még Magyarország örök jogainak a Habsburg-házi kormányok előtételeivel való gyakorlati kiegyeztetése a messze távolból jövő idők méhében rejlett s ő, habár sok jeles tulajdonnal is birt, nem volt az az ember, ki ily feladatot alkalmasabb időben is megoldhatott volna.

Szilágyi Sándor titkár e felolvasások után még a pályaművek közt megdicsért «Erdődi Pálffy Miklós» jellemrajz irójáról jelentette, hogy az beleegyezett művének a «Századok»-ban közlésébe. E mű szerzője *Jedlicska* Pál felső-diósi plébános Pozsonymegyében. Jelentette továbbá, hogy az első hazai takarékpénztár 200, az első magyar általános biztositó társulat pedig 100 frttal a társulat alapitói közé léptek.

A Petőfi-társaság május hóban Debreczenben tart ülést, hol most bizottság alakult, mely a társaság tagjainak fogadtatásáról és ellátásáról gondoskodjék.

A mérnökegylet által kitüzendő épitészeti pályakérdésnél a ki a 25 darab arany értékü érmet elnyeri, annak a közoktatásügyi miniszter ezer forintos utazási ösztöndijt biztositott.

A Szent-István-társulat legutóbbi választmányi ülésén a Tárkányi Béla alelnök által fölajánlott 100 darab aranyat ujolag kitüzték a következő pályakérdésre: «Adassék elő müvelt nagy közönségünk számára, ujabb kutfői alapos vizsgálatok nyomán, a kereszténység első korszaka Magyarországban szent István király koronáztatásától szent László király haláláig.» A pályaművek 1883. évi decz. 31-ig a Szent-István-társulat elnökségéhez lesznek intézendők. A pályázat eredménye az 1884-ki közgyülésen fog kihirdettetni.

A magyar irók segélyegylete a mult év folyamában rendes és rendkivüli segélyekre 10,010 frtot forditott, s a kezelési költségek levonása után a 16,389 frtnyi bevételből 4,746 frt maradt az alaptőke gyarapitására. A közoktatásügyi miniszter 1500 frtot utalványozott, uj alapitványok 1045 frt értékig történtek; adományok összege 618 frt. Vagyona tett 201,129 frtot, melyből 151,548 frt értékpapirokban kamatoz.

A magyarországi hirlapirók nyugdijintézete a közönség és a pénzintézetek nem kis pártfogásában részesül. Az intézet vagyona január 1-én volt 43,630 frt, mely február végig 55,141 frtra szaporodott; február 28-tól márczius 31-ig ez összeg ismét 10 ezer frttal szaporodott, ugy hogy április elején már a vagyonállás meghaladta a 65,000 frtot. Azóta is *egy magát megnevezni nem akaró pénzintézet* 2000 frtot adományozott, s az összeget be is fizette. Készpénz-jövedelme az intézetnek volt ez évben: saját tagjaitól 1492 forint, a jótékonyságtól 12,756 forint 91 krajczár.

Az orsz. protestans árvaegylet a héten tartotta *közgyülését* b. Kochmeister Frigyes elnöklete alatt. Az egyleti árvaházban a mult évben 71 árva nyert ellátást és nevelést s egynek eltartása 185 frtba került. Az egylet tőkevagyona tetemesen gyarapodott a lefolyt évben. Zsivora György 10,000 frtnyi, Riedle Miksa pedig a mult évben tett alapitványának nagyobbitására ujabb 500 frtnyi alapitványt adott. Átalában az egylet szépen gyarapodik.

MI UJSÁG?

* **Ünnepély az Egyesült-Államok képviselőházában.** Az amerikai nép annyira szereti mindenben a nagyszerüt és a tömegszerüt, hogy ebbeli hajlamait ott sem tagadja meg, a hol a közérzület nyilvánitásáról van szó, s a hol az ilyesminek épen nincs helye. Az óriási arányokban való tüntetés *Garfield* elnök meggyilkoltatása alkalmából még most sem ért véget, sőt legközelebb oly tényben nyilatkozott. a minő legalább is igen szokatlan Európában. Egy amerikai barátunk több hirlapot küldött szerkesztőségünkhöz, melyek ez ünnepélyt igy irják le: Az Egyesült-államok képviselőháza ünnepélyes ülésben örökitette meg a boldogult elnök emlékezetét, mely ülés is volt, gyászisteni tiszteletis volt, országos ünnepély is volt és voltaképen ezek egyike sem. Február 27-én a washingtoni képviselőház ez ügyben rendkivüli ülésre gyült össze. A termet földiszitették, mint képleleplezések vagy hangversenyek alkalmával történni szokott. *Garfield* elnök arczképét felfüggesztették Jefferson és Washington képei közé, s valamennyit virágokkal diszitették. Zenekart hoztak a terembe, a mely egy egész müsort játszott végig. A nemzeti himnusz, egy zsoltár, a Stabat mater dolorosa, a Wagner Lohengrin operájának nehány részlete s más ilyenek képezték az egyes előadott darabokat. A hangverseny végeztével Blaine, a boldogult elnök korában az Egyesült-Államok titkára tartott ünnepélyes beszédet, Garfield dicsőitésére. Többek között Deák Ferenczcel hasonlitotta össze, mint a kik egyforma buzgalommal, de egyszersmind egyforma szerénységgel működtek hazájuk javán, a nélkül, hogy csak egy perczre is a magok javára használták volna fel nagy állásukat. E tekintetben — ugymond a dicsőitő beszéd — nem versenyezhet velök senki más, mint Holt József Kentuckyból. Majdnem két órahosszat tartott az ünnepély, mialatt a város és a kikötőben levő összes hajók félárboczai fel voltak lobogózva. A dicsőitő beszéd végével aztán a parlament kiparancsolta a zenekart, és folyó ügyek elintézéséhez fogott. Mindenben: amerikaiasan.

A korinthusi csatornánál a földásási munkálatokhoz május 10-én teszik meg az első kapavágást. Az ünnepen jelen lesz a görög király is, továbbá Türr tábornok, Gerster Béla budapesti mérnök, mint a görög kormány részéről kiküldött mérnök, továbbá Kauzer István, szintén Budapestről, mint a munkálatok vezetője. A taliczka is, melyen a király az első kapavágás földjét elszállitja, Budapesten készült mahagoni fából, s Csepreghy János müasztalos izléses műve.

Diszalbum Kossuthnak. Morzsányi József ismert fővárosi diszművesnél, Kossuth születése 80-ik s irói és politikai működése ötvenedik évfordulója alkalmából diszalbum készül. Tábláit fehér bockchagrin boritja, gazdag aranyozással. Közepén fölül az ország czimere, ezalatt pedig ajánló fölirat és allegorikus embléme. Az album beltartalma fölirat és Halász István által gyüjtött aláirások, melyek a huszezret megközelitik.

A Deák sirkápolnája belső diszitéséhez már hozzá fogtak. Az egész márvány lesz, szürkés fekete oszlopokkal, azok fölött négy félkörben pedig Deák működését képletileg jellemző festmények.

A muzeum lépcsőháza számára készitett nagy üvegfestészeti ablakok közül négyet már a mult év november havában beállitottak helyére. Most a másik négy is elkészült *Kratzmann* Éde mütermében. Ezeken szintén történelmi alakzatok vannak *Schickedanz* tanár mintái után. Kratzmann, ki ez ablakokat a közoktatásügyi miniszter megbizásából 4000 frt tiszteletdijért készitette, több mint két év óta szakadatlanul dolgozott a munkán. Az ablakok beillesztése által a muzeum lépcsőházának rendezése befejezéséhez közelg, csak az oda jövő mellszobrok fellállitása lesz még hátra. A lépcsőház összes diszitései több mint 50,000 frtba kerültek.

Liszt Kalocsán. Liszt Ferencz a husvéti ünnepeket Kalocsán töltötte, mint Haynald bibornokérsek vendége. A főpap e hó 9-ikére diszes társaságot hivott össze rezidenciájába, zeneelőadásra, s Liszt ez alkalommal négy darabot játszott a zongorán.

Franczia szaklap hazánk viszonyairól. Az «Economiste français», hires franczia közgazdasági hetilap szerkesztője, Paul *Leroy-Beaulieu* kitünő nemzetgazdasági iró, levelet irt *Hegedüs* Sándor orsz. képviselőhöz, s igen megtisztelő bevezetés után azon kérést intézte hozzá, hogy az «Economiste français»-t Magyarországra vonatkozó közgazdasági közleményekkel állandóan lássa el. Hegedüs Sándor a felszólitásnak készséggel engedett s első levele e folyóirat 13. számában meg is jelent.

A könyvészeti kiállitásra utólag megérkezett a Teleki-család marosvásárhelyi könyvtárában őrzött Korvina is. A kiállitási diszes kalauz már annyira elfogyott, hogy uj kiadásról kell gondoskodni.

Kirándulás Fiuméba. A mérnök- és épitészegylet idei közgyülését pünkösd másod napján, május 29-én tartja Fiumében. Az ott időzés három napra terjed, mialatt a fiumei munkálatokon kivül megtekintik Pólát, Zárát és a buccari öblöt. Az összes költségek, beleértve a vasuti és tengeri menet díját és a teljes ellátást közös pénztárból fedeztetnek, a résztvevőknek 50 frtnyi befizetéséből. A bejelentés határideje f. évi május 10. A kirándulás csak az esetben történik meg, ha a bejelentések száma a szazat eléri.

* **A gépészet iránti** nem közönséges tehetségről tesz tanuságot egy nekünk is bemutatott csépelőgép, melyet a 13 éves Szabó Sándor készitett itt a fővárosban. Közönséges bicskával faragva állitotta össze a komplikált gép t, melynek nem hiányzik semmi részlete, s még a gőzmozdony is meg van hozzá. A türelem, élénk megfigyelés és tehetség oly bizonysága az egész, hogy méltó volna e tulajdonokat rendszeresen fejleszteni. De a fiu szegény földmives szülők gyermeke, ki a mit tud, saját ösztöne után sajátitotta el. Az állami segély itt valószinüleg nem volna gyümölcstelen.

Az ó-budai ásatásokat a jövő hóban tovább folytatják. Akkorára egészen elkészülnek azzal a munkával is, mely az amfitheatrum környékéről a talaj vizet lecsapolja. Az amfitheatrum teljes kitárásához nem szükség más, mint a belső kör talajának lejebb ásása; a papföldi ásatásoknál azonban természetesen attól függ minden, hogy mily terjedelemben akarják a kutatást folytatni. A lecsapolási munka alatt érdekes épitéstrészek jutottak napvilágra. Az amfitheatrum nyugati kapuja előtt megleltek ugyanis Nemezis templomának falait, illetőleg a templom három osztályát épen azon a helyen, mely a csigahegyi római szinkör leirásában s az ahhoz mellékelt helyszinrajzon mint oly pont van kijelölve, hol a nevezett istennő temploma állhatott egykoron. A római vár (castrum) falának vonalát szintén megtalálták a Krempel-malom nyugati oldala előtt.

Az akadémia földbirtoka. Tudományos akadémiánknak a közelébb elhunyt Bükk László 350 holdnyi, Tótiban levő birtokot hagyott, melynek jövedelmezőségéről az akadémia gondoskodni fog.

A magyar viselet divatba hozására egyletet akarnak alakitani Budapesten s jelent is meg egy felhivás «magyar nők egylete» alakitására. A felhivást Iramffy Paula titkár irta alá. Az egylet divatlapot is adna ki. A tagdij 5 frt lenne, 1 frtnyi beiratási dijjal. Nagyon valószinü, hogy ebből az egyletből nem lesz semmi, mert a mozgató erők csak ugy birnak hatással, ha valóban van erejük is, vagy pedig oly áramlat uralkodik, mint 20—25 évvel ezelőtt.

Az első idei lóverseny e hó 10-én volt a fővárosi gyepen, esőben, sárban, s közönség alig is jelent meg. A futtatások különben elég érdekesek voltak.

A megnyitó versenyben hat paripa közül gróf Sztáray János «Kisbabája»-ja nyert; a kisérleti versenyben négy ló közül gr. Esterházy Miklós «Aneroid»-ja; az «Esterházy-dij»-at (425 ft.) négy közül a Blaskovics Miklós «Mascotte»-ja; az eladó versenyben három ló közt b. Frinckl Ágost «Ericiná»-ja. A futtatásokat az akadályverseny (800 frt első dijjal) fejezte be. Hat paripa közül kettő az ugratásnál levetette lovasát, s négy maradt mérkőzni. Ezek közt gr. Almássy Kálmán «Laurenciája» nyert.

Magyar zenészek Cincinnatiban. Vágó Laczi zenekarvezető levelet intézet Cincinnatiből itt lakó testvéréhez, hogy czimére a legujabb népdalokat és egy uj czimbalmot küldjön. Vágó Laczi már 8 éve, hogy Amerikában tartózkodik. A bécsi világtárlat után Bécsbe ment 12 tagu zenekarával, ott két hóig tartózkodott, aztán városról városra, mindenütt egy-két hóig hangversenyezve, egészen Hamburgig utazott, hol egy hajóskapitány annyira megszerette a magyar nótát, hogy az egész zenekart dijtalanul átszállitotta az uj világrészbe. Azóta állandóan ott tartózkodnak és időnkint egy-két hóra körutat tesznek Amerika, illetve az Egyesült-Államok nevezetesebb városaiba.

Ujabb osztrák-magyar expediczió az északi sarkvidékekre. Az északi sarkvidékek természeti viszonyainak megfigyelésére az európai államok és Észak-Amerika kormánya expedicziókat szerveztek, melyek a kijelölt különböző pontokon fogják a delejességi, villamossági és meteorológiai vizsgálatok eredményét följegyezni. A tizenegy megfigyelési hely közül Jan-Mayen sziget jutott monarkhiánknak. Gr. Wilczek János, ki a Weyprecht-Payer-féle északi expediczió költségeit is nagy összegekkel támogatta, a szigeten felállitandó állomás összes költségeit, 150,000 frtot magára vállalta. Az expedicziót *Wohlgemuth Emil* sorhajóhadnagy vezeti, az elhunyt Weyprecht jó barátja. E hó 2 án indultak el a pólai kikötőből a «Pola» nevü hadigőzössel, mely az összes fölszereléseket magával viszi Jan-Mayen szigetére. A tudományos expediczióban Wohlgemuthot négy tengerésztiszt, egy orvos és 8 matróz kiséri. A tisztek közt van: boldoni Bobrik Adolf Mehádiából és Gratzl Ágost Pozsonyból. Gr. Wilczek Bergen svéd városig szintén elkiséri az expedicziót, onnan azonban visszatér. Jan-Mayen sziget a grönlandi tenger közepén van, és Irországtól 400 tengeri mérföldnyire fekszik; területe alig 7 négyszög mérföld, egészen lakatlan. Az ugynevezett Medvehegy 1900 méter magas s kialudt vulkánnak tartják. Többször történt kisérlet, hogy a telet a szigeten töltsék, de még eddig nem sikerült. Igy 1633-ban két hollandi tengerész akart ott telelni, de áprilban meghaltak. Naplójokból tudjuk, hogy már augusztus végén nagy havazások kezdődnek s áprilig tartanak. Tehát az uj expediczió nem könnyü föladatra vállalkozott. Az éghajlat viszontagságai ellen azonban jól fölszerelve indultak. Élelmiszereik két évre valók, műszereik, fegyverzetük, öltözetük a legjobb. Lakásaikat fából készitették el a pólai arzenálban. Egy lakházat emelnek, négy melléképülettel, melyeket fedett folyosók kötnek össze. Az expediczió visszaszállitása 1883. év nyarán fog megtörténni.

Jumbo New-Yorkban. A londoni állatkertnek Barnum által megvásárolt hires elefántja, szerencsésen kiállott tengeri utazás után, husvét szombatján megérkezett New-York kikötőjébe. Barnum volt az első, a ki a hajón meglátogatta s a következő megszólitással üdvözölte: «Halló, Jumbo, Tumb Tommal (a hires törpe) lovagoltam már a hátadon.» Az uton az elefánt kitünően viselte magát, ugy, hogy mindjárt az első napokban le lehetett róla venni a lánczokat, csupán régi őrének Scottnak kellett éjen és napon át mellette lenni, különben nyugtalanná lett. Eleinte tengeri betegség is bántotta, de csakhamar visszanyerte kitünő étvágyát s rengeteg szénát, zabot, kétszersültet és kenyeret fogyasztott el. A New-Yorkba érkezés előtt beoltották. Szombaton este szállitották ki a szárazra s nyolcz ló által vont szekeren tartotta bevonulását New-York városába. — Ez a hiressé vált elefánt sok tisztelőre akadt még a kontinensen is. Egy német több mint 400 német lapot gyüjtött össze, melyben ez állatról és «hőstettei»-ről részletes leirások voltak.

HALÁLOZÁSOK.

Id. gr. TELEKI SÁMUEL, a Teleki-család legidősb tagja, a marosvásárhelyi Teleki-könyvtár főfelügyelője, buzgó hazafi, hires vadász, elhunyt Kolozsvártt, 65 éves korában. Teleki Sámuel, a hires erdélyi kanczellár unokája, részt vett amaz idők mozgalmas eseményeiben, melyek a forradalmat megelőzték. Az alkotmányos æra küzdelmeihez is hozzájárult s a főrendek gyülésén több izben jelen volt, de nyomósabb működést szivbaja miatt nem fejthetvén ki, inkább családjának élt, s leányai, Zeyk Józsefné és báró Bánffy Zoltánné körében töltötte napjait, miután nejét, Bethlen Erzsébetet, már korán elvesztette volt. Faluja, Sáromberke bőkezüségéért, jótékonyságáért és nemességéért a rajongásig szerette. Takarékos és kitünő gazda volt, ménesét is sokat emlegetik, s az ő egyik paripáján tette meg Salvi a nagy lovaglást Párisig. Műveltségi ügyekre szivesen adott s a Kemény Zsigmond társulat első alapitói közé tartozik. Nevelését egykor otthon kapta, de néhány évig a bécsi műegyetemen is tanult. Hires vadász volt fiatal korában s egyszer egy megsebesült medve majd megölte s már-már letiprá, midőn vadásza a gróf testéről lőtte le a vadat. Görgény táján sokat beszélnek az ő vadászatairól. Három gyermeke: ifj. Teleki Samu képviselő, Zeyk Józsefné, b. Bánffy Zoltánné s hét unokája maradt. A boldogult gróf holttestét Sáromberkére szállitották.

Elhunytak még a közelebbi napok alatt: TORMA IZIDOR, ferenczrendi szerzetes és baracsi plébános, kit az egész környék «Torma bácsi»-nak nevezett, nagymiveltségü, a klasszikus és modern tudományokban jártas férfiu, 78 éves korában, Dunaföldváron, hová névnapja megülésére utazott. — DEZSEŐ TÁDÉ, Nyitramegye egykori alispánja, 73 éves korában. — MÜLLER JÁNOS, m. k. posta aligazgató, hoszszas betegeskedés után, 50 éves korában, Budapesten. — SIKLÓSY LAJOS, Somogymegye egyik földbirtokosa, 1848 előtt a megye tisztviselője, dr. Siklósy Gyula ismert fővárosi szemorvos édes atyja, 68 éves korában, Szerdahelyen. — ROMÁN JÓZSEF, a gróf Lónyay-féle urodalom tisztviselője, 34 éves korában, Budapesten. — HUDLIK JÁNOS, a gr. Károlyi Alajos összes urodalmainak juhászati főtisztje, 71 éves korában, Szent-Mihályoson. — WELISCH SÁMUEL, egy nagy-kanizsai kereskedelmi czég feje, 82 éves korában. — Ifj. POLÁNYI ISTVÁN, Kazár Emil dolgozótársunk sógora, id. Polányi István és neje Cserépy Zsuzsánna egyetlen fia, 22 éves korában, Budapesten. — TISSELBACHER ANTAL, a 70-ik sorgyalogezred ezredorvosa Budapesten, honnan holttestét szülőföldjére, Szakolczára vitték. — Id. BAUR JÓZSEF, birtokos, Faddon. — SCHMIDT JÁNOS, pestmegyei vadkerti ág. hitv. derék tanitó, 53 évi működése után, 69 éves korában. — DOVOLA PÁL, ki a szabadságharczban a vitéz «vörös sipkások» soraiban a közemberből a századosságig vitte s utóbb kőszénbányai üzlettel foglalkozott, Rozsnyón. — HESZTERÉNYI IMRE, orvos, 57 éves korában, Egerben. — FLEISCHMANN JÓZSEF, gyártulajdonos, 65 éves korában, Budapesten. — MÓRÁSZ GÉZA, fővárosi ügyvéd, 45 éves korában. — KONKOLY FERENCZ, ügyvéd, 73 éves korában, Budapesten. — Dr. BAMBERGER MIKSA, orvos, 64 éves korában, Budapesten. — SZENTPÉTERI JÓZSEF, ref. lelkész, 35 éves korában, Recskén. — HOSER KÁROLY, nyugalmazott katonai élelmezési gondnok, 74 éves korában, Sopronban. — MALER LAJOS, tanárjelölt és nevelő, Tápió-Szt.-Mártonban. — MISSIK JÁNOS, kereskedő, 57 éves korában, Léván. — FEHÉR JÓZSEF, temesvári birósági végrehajtó. — ADAMOVICS LJUBOMIR, adóhivatali számtiszt, Fehértemplomban.

SCHWEIGER MÁRTONNÉ, szül. Müller Laura, az ismert és becsült kereskedelmi tanácsos és az izraelita orsz. központi iroda főnökének neje, 40 éves korában, kinek elhunytát minden ismerőse mélyen fájlalja. — ENDORFFER LÁSZLÓNÉ, szül. Bernáth Klára, honvédszázados neje, 57 éves korában, Zilahon. — Özv. KORIZMICSNÉ, szül. báró Adeler Zsófia, 67 éves korában, Budapesten. — Özv. MEZEY SÁMUELNÉ, szül. Brezovay Mária, 87 éves korában, Gyöngyösön. — Özv. BORSOSNÉ, szül. Fröhlich Anna, 71 éves korában, Budapesten. — CSIKÁSZ JÓZSEFNÉ, szül. Bauer Erzsébet, nyugalmazott sótiszt neje, Veszprémben. — HEGEDÜS RÓZA, 26 éves korában, Budapesten; ugyanitt STEFANECZNÉ, szül. Kubányi Mária, 79 éves korában. — Özv. Pázmándi KEMPELEN GYULÁNÉ, szül. Bajzáth Ágnes báróné, Székesfehérváron. — CZÉKUS LAJOSNÉ, szül. Draskóczy Ilona, 23 éves korában, Giczén, Gömörmegyében. — Özv. PERTITS ANTALNÉ, szül. Mukits Julianna, birtokosnő, 61 éves korában, Szabadkán. — VRATNIK BÉLÁNÉ, szül. Zepfle Terézia, Székesfehérváron.

WÄNCZEL FERENCZ, az osztrák hátultöltő fegyverek föltalálója, 71 éves korában, Alsó-Ausztriában, Marktlban, Lilienfeld közelében meghalt. A király a vaskorona-rend harmadik osztályával tüntette ki a föltalálót. Utóbbi időben visszavonultan élt és csak tengelygyárának vezetésével foglalkozott.

SZERKESZTŐI MONDANIVALÓ.

S. P. Be épen nem válnak; de nem is épen rosszak; kivált a Hová sietsz... kezdetü elég csinos.

St. H. Bp. Hű-e a forditás? aránylag másodrangu kérdés (bár szintén fontos) ahhoz képest; élvezhető-e egyátalában. Az önéi pedig, már csak nyelvük s magyartalan és grammatikátlan voltuk miatt is teljesen élvezhetetlennek. Vegye csak a két első sort:

Forrásszegény homokpusztán,
Melyet nomád arabs lak...

Csaknem a hány szó, annyi hiba. S igy a többi is. Jobb lesz a versfaragással idejekorán fölhagyni.

Haláltáncz. Gyöngébb az elsőnél. A kéziratnak utána nézünk, ha történetből még megvolna; de alig hiszszük. Nem használható kéziratokat nem szoktunk tartogatni.

Első szerelme. Idyll? Esetlen elbeszélés, hallatlanul kezdetleges modorban.

J. A himnusz versnek nagyon gyarló, egészen gyakorlatlan kézre mutat; nem hiszszük, hogy zenére tételre is alkalmas volna; s e részben nem is tudunk utasitást adni, nem is vállalkozhatunk közbenjárásra.

A legnagyobb szerelem. Képtelenségek halmaza. Ilyen dalversenyt vagy tornát bolond király rendez s bolond dalnokok versenyeznek rajta.

A tavaszhoz. (T. Fr.). Sajnáljuk, de ez sem üti meg a közölhetés mértékét, habár azt a legszerényebben mérjük is.

Kritikán alul. Jajgat a föld. — Elhagyott, kedveséhez. — Tört remény. Végsohaj. Emlékezés.

Brassó. Cs. J. Névmagyarositási ügyekben legczélszerübb a «központi névmagyarositó társaság»-hoz fordulni, melynek hivatala Budapesten a Ferencziek bazárjában van.

Markófalva. O—y. A budapesti főposta utján lehet az illető országokból mntatványlapokat rendelni.

Bukarest. V. J. Az ismertetést köszönettel vettük.

SAKKJÁTÉK.

1167-ik számu feladvány. Pradignat E.-től.

Sötét.

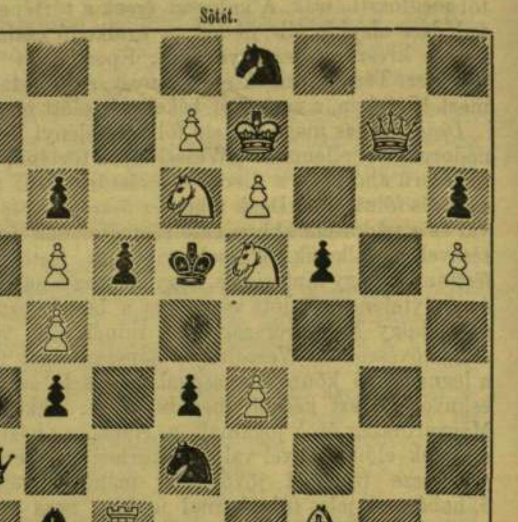

Világos.

Világos indul s a harmadik lépésre mattot mond.

Az 1162. sz. feladvány megfejtése.

Ehrenstein M.-től.

Megfejtés.

Világos.	Sötét.
1. Hd5—e7	c3—b2: (a)
2. Ve8—b5	Ha8—b6
3. Vb5—c5†	Kd4—c5:
4. Hf4—e7 matt.	
a.	
1. ...	Kd4—e5:
2. Ve8—d7	g5—f4: (b)
3. Vd7—d5†	Ke5—f6
4. He7—g8 matt.	
b.	
2. ...	Bd1—g1
3. Vd7—c6†	Ke5—f4:
4. He7—d5 matt.	

Helyesen fejtették meg: *Veszprémben* Fülöp József. *Sárospatakon* Gérecz Károly. *Kolozsvártt* Csipkés Árpád. *Nagy-Dobronyban* Németh Péter. *Budapesten* K. J. és F. H. *Karczagon* Bányai Lajos. *Vaiszlón* Bartha Rezső a 1161. sz. f. is. *A pesti sakk-kör.*

HETI NAPTÁR. Márcz. hó.

Nap	Katholikus és protestans		Görög-Orosz	Izraelita
16 V	A 1 Fehérv.	A 1 Quasi m. g.	4 C 1 Józs., Gy.	27 Böj. J.h.
17 H	Rezső vt	Radó	5 Theodul	28 Móz.
18 K	Apolonius	Valér	6 Eutik	29
19 S	Ant., Kreszc.	Emma	7 Mitil. Gy.	30 Rosch.
20 C	Marczellin	Szulpicz, Dom.	8 Herodion	1 Ifj. R.
21 P	Jéz. ger. és sz.	Oda, Anzelm	9 Eupszik	2 Náthán
22 S	Szóter és Kájus	Szóter és Kájus	10 Ferencz z. v.	3 S. 2.per.

Hold változásai. ☽ Első negyed 25-én 8 óra 12 perczk. regg.

Tartalom.

Szöveg: Mikszáth Kálmán. *Törs Kálmántól.* — Csengnek-bongnak a harangok... (Husvét vasárnapján.) *Dalmady Győzőtől.* — Talpig ember. Elbeszélés. Irta *Mikszáth Kálmán.* — Pilátus. — A falu leghóbortosabb embere. Rajz. *Mikszáth Kálmántól.* — Szegény Gélyi János lovai. *Mikszáth Kálmán* «Jó palóczok» czimü müvéből. — Krokodilok barlangja Mábdébán. — Egyveleg. — Verescsagin Vazul. — Petőfi a temesvári táborban. Közli: Egerváry P. Ödön. — Hogy boldogul a magyar ember idegen földön. — A mentő hajósok veszedelme. — Jumbo elutazása Amerikába. — Irodalom és művészet. — Közintézetek és egyletek. — Mi ujság? — Halálozások. — Szerkesztői mondanivaló. — Sakkjáték. — Heti naptár.

Képek: Mikszáth Kálmán. Kozmata fényképe után. — A havrei katasztrófa: A mentő csónak az Amfard-part sziklájához ütődött. — Pilátus. Munkácsy Krisztus-képének részlete. — A «Legyőzöttek.» (Telics erőd átadása után.) «A Sipka-szorosnál minden csendes.» Verescsagin festményei. — Verescsagin Vazul. — Jumbo elutazása Amerikába. (3 kép.)

Felelős szerkesztő: **Nagy Miklós.**
(L. Egyetem-tér. 6. sz.)

KÖSZVÉNYESEKNEK.

Kwizda Ferencz János, cs. k. udv. szállitónak Korneuburgban.

Engedje meg egy szegény családapának, ki mind a két karjában 6 hónapon keresztül a legborzasztóbb köszvénytől gyötörtetve, az **Ön kitünő „köszvényfolyadék“ szerének** 2 palaczkkal való fölhasználása után e bajról **teljesen megszabadult**, s most ismét családjáért munkálkodhat, hogy Önnek ezért **legforróbb, ezerszeres köszönetet mondjon.**

Magyar-Hradis, 1881. jun. 6-án.

Tisztelettel
Kunerth Gyula,
szabómester.

Nehézkórt (epilepsie) gyógyit levél utján dr. **Killisch** specziálista Drezdában (Szászország.) — A nagy siker (8000 miatt nagy aranyérem a párisi tudományos társaságtól.

Hamisitott fekete selyem.

A venni szándékolt kelménék egy **mintaszeletkéjét meg kell égetni**, s a netáni **hamisitás azonnal napfényre jő.**

Valódi, tisztán festett selyem azonnal **össze** göndörödik, hamar elhamvad és csak kevés, **egészen világosbarna szinü** hamut hagy hátra.

Hamisitott selyem (mely könnyen zsiros lesz és törik) lassan ég, a **„végszálak“** ugyanis tovább hamvadnak (ha erősen vannak festékanyaggal nehezitve), **sötétbarna** hamut hagy hátra, a mely a valódi selyemmel ellentétben **nem göndörödik**, hanem **meghajlik.**

Ha a valódi selyem hamuját szétnyomjuk, **szétporlik**, a **hamisitotté** ellenben nem. **Minták valódi selyemkelméimből**, mindenkinek rendelkezésére állanak. Szállitok **egyes ruhákra**, valamint **egész véget** vámmentesen a házba, **vámdíj-számitás nélkül. — Egy levélnek postadíja a Schweizba 10 kr. o. é.**

Zürich. 376 **Henneberg G.,** selyem-gyári raktára.

CHIOCOCA - LIKŐR
(Liquor chiococae fortificans)

Tudományosan megvizsgálva, kipróbálva és tekintélyek által ajánlva, mint jelesnek bizonyult, határozottan ártalmatlan

életrendi szer,

különlegesen pedig mint gyors és kellemes

ÉLÉNKITŐ,

ébresztő és erősitő a gyöngült életi

IZOMERŐRE,

az idegek és fészerejök erősitésére; meglepő jótékonyan éltető, élénkitő és fölvidító hatásában. Egyuttal kitűnő **egyetemes gyógyital** rossz vagy megzavart **emésztésnél, étvágytalanságnál, gyomorhurut, görcs, bélgörcs, hányinger, gyomorhév** (zaha), **hasmenés, főfájás, sápkór** és **sárgaság, máj, lép-, vese,** és **aranyeres bajoknál.** Mindezek a chiococalikör használata mellett gyorsan és biztosan megszüntetnek s e megszüntetés folytán a **legmásabb** és **legerőteljesebb aggkor érhető el.** Izét tekintve, felülmulja a legfinomabb asztali likőröket. Számtalan elismerő és köszönő irat tekintélyektől, e **chiococa likőr** jelességéről szives megtekintésvégett rendelkezésre állnak. Egy eredeti üveg, pontos használati utasitással hat nyelven, 3 frt o é. Posta- és csomagolási díj 20 kr.

Fő szállitó raktár: *Weber K.* gyógyszertára Bécs, VII, St. Ulrichplatz 4 (hová minden levélbeli megrendelés intézendő).

Fiókraktár: Weisz József gyógyt. «a szerecsenhez» I, Tuchlauben.

Budapesten: Török József gyógyszert. király-utcza 12. **Trieszt:** Foraboschi, gyógyszert. al Camello; **Prága:** Fürst József, gyógyszert. **Lemberg:** Belzer S., gyógyszert.; valamint minden jó nevü bel- és külföldi gyógyszertárban. 528

A pesti magyar kereskedelmi bank
(V. Dorottya-utcza 1., alapittatott 184 -ben, befizetett részvénytőke öt millió forint)
ezennel közhirré teszi, miszerint folyó évi **április hó 1-től** elfogad betéteket

takarékpénztári könyvecskékre.

A betétek, további intézkedésig évi **4%-al, fél évi felmondás mellett** $4\frac{1}{2}$%-al kamatoztatnak. — A bank kibocsájt továbbá

4 százalékos pénztárjegyeket

és elfogad esetről-esetre megállapitandó kamatláb mellett **pénzbetéteket folyószámlára**, melyek felett a betevő **chequek** utján rendelkezhetik.

519 *Az igazgatóság.*

Gleichenbergi gyógyhely

Császári és királyi legmagasb elismerés — Arany érem Párisban, 1878.

Stájerországban.

Egy óranyira kocsin a m. nyug. vasut Feldbach állomásától.

Az idény kezdete május 1-én.

A szőllő - gyógymód kezdete szeptember elején.

Alkalikus-muriatikus és vassavanyos viz, kecskesavó, tej, fenyőtű- és forrássó-porlasztó belégzések, szénsavas fürdők, aczélfürdők, édesviz-fürdők, fenyőtű-fürdők, hideg fürdő berendezéssel hidegviz-gyógymódra. 6385

Johannisbrunnen
Gleichenberg mellett.

Legjelesebb és legegészségesebb frissitő ital; gazdag szabad szénsavtartalma, az **emésztés elősegitésére** kielégitő mennyiségü szénsavas natron és konyhasó-tartalma, valamint a gyomrot terhelő mésztartalom hiánya, a **Johannisbrunnen** vizét kiválóan **ajánlják gyomor** és **hólyagbántalmaknál.**

Kapható minden nagyobb ásványviz kereskedésben.

Raktár Budapesten **ÉDESKUTY L.-nál.**

Tudakozódások és megrendelések kocsik, lakások és ásványvizeket illetőleg a kutigazgatóságnál Gleichenbergben.

Nyujtsunk kezet a szerencsének!

400,000 márka

főnyereményt nyujt kedvező esetben a **hamburgi nagy pénzsorsjáték**, mely az *államtól engedélyezve* és *biztositva van.*

Az uj terv előnyös berendezése olyszerü, hogy kevés hónap alatt 7 osztályban **47,600 nyeremény** jő biztos eldöntés alá, melyek között főnyeremények vannak esetleg 400,000 márkáig, különleg azonban

1 nyeremény à M.	250,000		3 nyeremény à M.	6000
1 nyeremény à M.	150,000		54 nyeremény à M.	5000
1 nyeremény à M.	100,000		5 nyeremény à M.	4000
1 nyeremény à M.	60,000		108 nyeremény à M.	3000
1 nyeremény à M.	50,000		264 nyeremény à M.	2000
2 nyeremény à M.	40,000		10 nyeremény à M.	1500
3 nyeremény à M.	30,000		3 nyeremény à M.	1200
4 nyeremény à M.	25,000		530 nyeremény à M.	1000
2 nyeremény à M.	20,000		1,073 nyeremény à M.	500
2 nyeremény à M.	15,000		27,069 nyeremény à M.	145
1 nyeremény à M.	12,000		Összesen 18,436 nyeremény	
24 nyeremény à M.	10,000		à M. 300, 200, 150, 124, 100,	
3 nyeremény à M.	8000		94, 67, 50 40, 20.	

E nyereményekből az első osztályban 4000, 116,000 márka összértékben, jő sorsolás alá.

A nyereményhúzások tervszerüen vannak hivatalból megállapitva.

Ezen, az állam által **biztositott** nagy pénzsorsjáték **legközelebbi** első nyereményhuzására

1 **egész** eredeti sorsjegy csak 6 márka, vagy frt 3½ o. bj
1 fél » » » 3 » » » 1¾ » »
1 negyed » » » 1½ » » » 90 kr.

Minden megbizás **azonnal az összeg beküldése, postafizetése vagy utánvétele** mellett a legnagyobb gonddal teljesittetik, mindenki megkapván tőlünk az állam czimerével ellátott **eredeti sorsjegyeket** saját kezéhez.

A megrendelésekhez minden megkivántató hivatalos tervek ingyen lesznek mellékelve, melyekből ép ugy a nyeremények beosztása az illető osztályokra, valamint az illető betétek is kivehetők; minden huzás után pedig érdekelteinknek a hivatalos lajstromokat felszólitás nélkül megküldjük.

Kivánatra megküldjük a hivatalos tervezetet bérmentve előre, betekintés végett, s készek levén továbbá, nem tetszés esetében, a sorsjegyeket az összeg visszafizetése mellett a húzás előtt visszavenni.

A nyeremények kifizetése mindig pontosan, **állami jótállás** mellett történik.

Gyüjtődénk mindig kiválóan kegyeltetett a szerencse által, s érdekelteinknek gyakran a legnagyobb nyereményeket fizettük ki, a többi között **250,000, 100,000, 80,000, 60,000, 40,000** márkával.

Előreláthatò, miszerint egy ilyen, a **legszilárdabb alapra** fektetett vállalat mindenfelé határozottan a legélénkebb részvételre fog számithatni, s igy tehát kérjük, hogy minden megbizást teljesithessünk, a megrendeléseket mielőbb, mindenesetre **f. évi május 15-ke** előtt hozzánk beküldeni.

Kaufmann & Simon, bank- és váltó-üzlete Hamburgban.

P. S. Ezennel köszönetet mondunk az irántunk eddig mutatott bizalomért, és a midőn az uj sorsolás alkalmával részvételre fölhivunk, ezentul is arra fogunk törekedni, hogy pontos és szilárd kiszolgálás által a teljes megelégedést részünkre kinyerhessük. *A. f.*

Már több mint kilenczven éve, hogy

II. József császár

jónak látta ezen

EGÉSZSÉGI LABDACSOK

feltalálóját egy szabadalom által kitüntetni. Ezen labdacsok tökéletesen ártalmatlanok, és pusztán gyógyulást hozó növény-anyagból készitvék; hatásukra nézve fölülmulják a keserü ásványvizeket és más hajtószereket, mely körülménynél fogva katharusban, felfuvódásban, szédülésben, fejfájásokban, váltólázban, aranyérben, börkiütésben, sárgaságban, sápkórban, köszvényben, vizibetegségben és vesebajokban szenvedőknek a legmelegebben ajánltatnak figyelmökbe:

EZEN KARPÁTI EGÉSZSÉGI LABDACSOK valódi minőségben kaphatók: **Budapesten** *Potaky Károly* gyógyszerész urnál, Széchenyi sétatér, az uj épülettel szemben. **Debreczenben** *Michálovits István* gyógyszerész. **Pozsonyban** *Pisztóri Bódog* gyógysz. urnál, **Szegeden** *Kováts Albert* gyógysz. urnál, **Temesvárott** *Tárczay István* gyógysz. urnál, **Zágrábban** *Mittelbach Zsigmond* gyógysz. urnál, **Bécsben** (**Währing**) *Trnka Ferencz* gyógysz. urnál.

Egy 15 labdacsot tartalmazó skatulya 21 krba kerül, egy 6 skatulyából álló tekercs 1 frt 5 kr. és 5 kr. a fuvarlevél. Bérmentve küldetik a megrendelt mennyiség akkor, ha a labdacsok árához 20 kr. mellékeltetik a bérmentesités czéljából. Szerem megrendelésekor legjobb pénzutalványokat használni.

Kivonatok a hálafeliratokból.

Ezennel teljes elismerésemet nyilvánitom afölött, hogy labdacsai minden tekintetben jónak bizonyultak, s azokat mindenkinek a legmelegebben ajánlhatom.

Dénesháza, 1881 jun. 26.

Bidló János, erdő kezelő.

Kérek ismét két tekercset kitünő hatású labdacsaiból. Magam szintúgy, mint nőm, nem lehetünk már el e labdacsok nélkül, miután segélyük folytán nagy enyhülést érezünk tagszaggatásunkban. Isten áldja meg önt e gyógyszerért.

Gulyvész, 1881 julius 3.

Patak András, gazdász.

Miután néhány nap óta észrevehetőleg érzem, hogy az Ön csoda-labdacsai nagyon jót tesznek, joggal remélhetem, miszerint kimondhatatlan fájdalmaimtól meg fogok szabadulhatni. 412

Német-Járafalva (Rajka mellett), 1881 szept. 17.

Krairsicz János, kisbiró.

Késztetve érzem magamat Uraságodnak a nékem küldött egészségi labdacsokért legbensőbb köszönetet mondani, miután ezek betegségemben oly jót tettek, s fájdalmaim általuk egészen megszüntek. Nem fogom elmulasztani, labdacsait minden körben ajánlani.

Martonfalu, 1881 decz. 15.

Pakraty Márton, vendéglős.

Kérem, küldjön áldásos labdacsaiból hat tekercset; miután azok nékem minden bevétel után friss életet kölcsönöznek. Isten áldja meg Önt e jótékonyságért.

Zimony, 1881 decz. 10.

Petrovics István, kávés.

Téglagyár-tulajdonosoknak

ajánlom gépeimet göz-, kézi és ló-erőre, mindennemü **fali tégla** és **házfödő cserép, csövek, stb.** olcsó gyártására, különösen

folytonosan dolgozó kézi tégla-sajtóimat,

melyek más gyártási eljárásokkal szemben a legjelentékenyebb előnyöket s a legnagyobb megtakaritást nyujtják. Két ember eleg ndő kezelésükre **4000 pompás tégla** előállitására; alkalmasak még kivált a **járda- és folyosó-lemezek, tüzmentes kövek, mész-** és **czementhomok-kövek, salaktéglák,** stb. sajtolására; ugyszintén félig levegőn száritott elöidomitott kövek utánsajtolására.

457 Tervezetek ingyen.

Jäger Lajos, gépgyáros, **Ehrenfeld-Kölnben R./m.**

HOFF-féle
malátakivonat-egészségi sör.

Császárok és királyoktól, mint szintén koronaherczegek és koronaherczegnők, nagyherczegek és herczegek által 55-ször kitüntetve.

Malátacsokoládé és malátaczukorkák.

Köszönő-irat.

Az éltet fenyegető testi gyengeségtől megmentve a Hoff János-féle malátakivonat-egészségi sör által.

Harmincz éves köhögés gyötrött oly mérvben, hogy végtére is, miután 72 éves kort értem, alig voltam már képes lélegzetet venni. Már minden életreménynyel fel is hagytam, miután már meg sem birtam mozdulni. Egy barátom, ki ezelőtt hasonló bajban szenvedett, mint én, szerencsésen kigyógyitotta magát a Hoff János-féle malátakivonat-egészségi sörrel, nekem is tanácsolta ezen gyógykészitmény használatát. Szerencsém volt, hogy szót fogadtam neki. — Valódi csoda történt velem, mert 21 palaczknak elhasználása után köhögésem legkellemesebb meglepetésemre végkép elhagyott, s azonfelül még erőm is visszatért, s most minden nehézség nélkül képes vagyok a legnagyobb utakat is megtenni. Ohajom az, miszerint ezen esemény nyilvánosan köztudomásra tétessék, miszerint mindazok, kik oly bajban szenvednek, mint a minőben én szenvedtem, megtudhassák, hol érhetik sulyos bajuknak gyors végét. 441

Berlin, 1880. február 23-án.

Bischoff Mátyás, Koblankstrasse 7.

HOFF JÁNOS főraktára

Magyarország számára

Budapest, zsibárus-utcza 7. sz.

Dr. Lengiel F.

nyir-balzsama.

Már a növényi nedv, mely a nyirból ha annak törzsét megfurják, kifolyik, ember emlékezet óta a legkitűnőbb szépitőszernek van ismerve; ha pedig e nedv a föltaláló utasitása szerint vegyi uton balzsammá dolgoztatik, majdnem csodálatos hatással bir.

Ha azzal az arczot vagy egyéb bőrrészeket este bekenjük, már a következő reggelen majdnem észrevehetetlen pikkelyek válnak le a bőrről, minek folytán ez gyöngéddé és fehérré válik.

E balzsam kisimitja az arczon támadt redőketés himlőhelyeket, fiatal arczszint ád; a bőrnek fehérséget, gyöngédség és frisséget kölcsönöz; a legrövidebb idő alatt a szeplőt, májfoltokat, anyajegyet, orrvörösséget, bőratkát és minden egyéb bőrszennyt eltávolit. Egy korsóval használati utasitással együtt 1 frt 50 kr; póstán küldve 10 krral több.

Fő letét Magyarország számára Török József gyógyszerésznél, **Budapest** király-utcza 12. szám; **Pozsonyban Pisztory Bódog**, gyógysz. **Temesváron** Tarczay József gyógysz. **Zágrábon** Mittelbach Zsigm. gyógysz. 6500

Vászon és fehérnemü raktár „a kék csillaghoz". **Váczi utcza 9. szám. Alapittatott 1826. évben.**

Alólirottak ezennel tudomásra hozzák, hogy a jelen idényre vászon és fehérnemü raktárukat egész ujonnan es nagy választékban mindennemü elösmert legjobb minőségü vásznak, damast és csinvat asztalneműek, kávé és théakészletek színes beszövött és hímzett bordurral, törülközők, zsebkendők vászon, franczia és angol batistból, színes ágykanavász, nankin, matrácz-csinvat, chiffon, perkál, batiszt-clair béllésszövet, függönyök, színes vászon és selyemkócz-szövetek férfi nyári öltönyökre, színes ingszövetek, gallér és kézelők, kész nappali és hálóingek, lábravalók, úgy szinte kész hölgy és gyermek fehérnemük, hálóköntösök, fésülőköpenyek és pongyola öltönyökkel rendezték be, és bátorkodnak ezennel raktáruk megtekintésé végett tiszteletteljes meghivásukat tenni 521

HARIS ZEILLINGER és Tsa.

Kelengyék felnöttek ugy gyermekek számára gyorsan és izléses kiállitásban késztettnek. — Levélbeli megrendelések a legnagyobb figyelemmel eszközöltetnek.

Árjegyzéket kivánatra bérmentesen küldünk.

HAZAI TERMÉNY!

CSÉPLÉSI IDÉNYRE

ajánlunk *kitünő minőségü*

TÖMÖR (DARABOS) SZENET

három minőségben mozdonyok (Locomobile) fütésére.

GYÁRSZENET, gyári czélokra, minden hazai vasút állomásra szállitva,

igen jutányos, mérsékelt árak mellett.

Északmagyarországi egyesitett kőszénbánya- és iparvállalat-részvény-társulat

Budapest, V. Erzsébet-tér 10. sz.

(Utánnyomat nem dijaztatik.) 411

Margitszigeti gyógyfürdő

Budapest főváros közvetlen közelében.

35° R. meleg ártézi forrás — porczellán-, márvány-, kád- és kőfürdők zuhanykészülékkel — nagyszerü kert — 300 teljes kényelemmel berendezett szoba — társalgási terem — kül és belföldi lapok — naponta zene. **Kóralakok, melyek ellen a margitszigeti hévviz kedvező eredménynyel használtatott:** Köszvény — az izületek, izmok, csonthártya, ideghüvely idült csuza. A csuz, köszvény, erőművi behatások, typhus után fellépő hüdések. — Zsábák. — A csontbántalmakat, csontszút, iztülati bajokat és külsérteseket követő elváltozások. — Fájdalmas hegek, merevség, hüdés. — Bőrbántalmak. — Vizelési nehézségek. — Méh- és hüvelybántalmak. — A hévviz belsőleg eredménynyel használtatott: idült gyomorhurutnál és alhasi pangásoknál. A szigeten van gyógyszertár, ellátva mindennemü ásványvizzel. Rendelő orvos: **dr. Verzár.** Bérleteknél ugy a fürdő-, mint menetjegyek együttes váltásánál árleengedés. A szigeten lakó fürdővendégek a fürdő használatnál és a menetjegyeknél előnyben részesülnek. A fővárossal óránkint kétszer közlekedés. 529

A fürdőidény május 1-én nyittatik meg.

A lakások megrendelése a szigeten a felügyelőségi irodában.

A Margitszigeti felügyelőség Budapest.

A Franklin-Társulat magyar irodalmi intézet kiadásában Budapesten (egyetem-utcza 4-ik szám) megjelent és minden könyvárusnál kapható:

ELBESZÉLÉSEK.

IRTA

HOMONNAI BÉLA.

Ára fűzve 2 frt.

TARTALMA: Manna. — Batamber leike. — Severina. — Egy nő, ki mérget akar venni. — A szerelmes gyermek. — A végzetes mókus. — Barát és vetélytárs. — Egy bolond, a ki szeret.

„Betegbarát". Az e czim alatt Richter lipcsei kiadóintézetében megjelent röpirat egészségeseknek az első betegségi tünetek leküzdésére, betegeknek pedig a baj sikeres gyógyitására megbizható tanácsokat nyujt. E könyvet Gorischek Károly cs. kir. egyet. könyvkereskedése (Bécs, I. Istvántér 6) ingyen és bérmentve küldi meg s igy a megrendelőnek nem okoz több költséget 2 krajczárnál a levelező lapért. 249

Cs. k. kizár. szabad. czipő-gyár.

Több kiállitáson kitüntetve.

Temesváry Mór

Budapest, király-utcza 1. szám.

Eladás nagyban és kicsinyben.

Nőknek.

Eberlasting czugos topán... ... frt 2.70
Eberlasting czugos topán 20 $^c/_m$ magas legf. nemü ... ... frt 3.20
Bőr topánok 20 $^c/_m$ magas erős kettős talppal ... ... frt 3.20

Uraknak.

Topán chagrin vagy wichsos bőrből erős talppal ... ... frt 3.80
Topán borjubőrből erős kettős talppal ... ... frt 4.50
Borjubőr vagy bagaria csizma hosszu szárral és kett. talppal frt 9.—

Megrendelések utánvét mellett pontosan eszközöltetnek.

Bővebb képes árjegyzék kivánatra ingyen.

TREMOLO.

Új! hangverseny-harmonika (harangjátékkal). Új!

Nyomtatott iskolával és 3 dallammal, melyek szerint «azonnal», zenei képzettséggel nem biró egyén is a legszebb *dalokat* és *zenedarabokat* adhatja elő. Uj! és fölötte meglepő hatású. Drbkint frt 2·25. — Kettős harangjátékkal és 6 dallammal 3 forint. 502

Szállitás póstautánvéttel.

Egyedüli szállitók

KLINGL és BAUMANN, BÉCSBEN, I., Tegethoffstrasse 3.

Urakat érdeklő czikkek.

Angol vasznobőr-nyereg 15 frttól 35 frtig, angol kantár 2.60—3.30, kettős kantár 4.50—8.—, ugró-szij 3 frt, kengyelvasszijjak 2.75—3.60, kengyelvasak 1.60—2.50, nyeregterhelők 2.25—3.50, izzasztó 2.70—5.—, zabla 1.80—3.—, trensli —.50—1.—, kötőfék 3.—, felcsatolható sarkantyúk 2.—, **Rhinocerosbőr** lovaglóostor lóidomitáshoz 60 kr., 3.—, doboz nyereg-szappan 85 kr., hires **Bühler**-féle arany-, ezüst-, réz-tisztitópor 25—50 kr., ló-frottirozó keztyű 90 kr., gazdasági lámpás véd-rácscsal olajra, petroleumra 2.—, 2.40, 3.—. Kitünő egérfogó, önmagától állitódik fel ujra — 70—1.50, lómérték 1 frt, rugany lólábmentő 2.25, lovagló- és vadász-lábtyu bőr- és vizmentes szövetből 4.50—7.50. **Vivó-eszközök, torna-golyók** kilo 30 kr.

Biztonsági belőtt **kitünő revolverek** 25 tölténynyel 5, 6, 7 frt, nickelirozott 6, 8, 10 frt, véséssel 10, 14, 20, 30 frt, kis formájú erős lövésü Lancaster Constabuli **Bulldog-revolver** 10, 11, 12 frt.

Revolver-töltények 100-a	7 mm.	9 mm.	12 mm.
	frt 1.40,	1.80	2.30

Belőtt Lefaucheux **vadász-fegyverek** 25—70 frtig
» Lancaster » » 35—85 »

Bogardus üveggömb-dobó gép czéllövészet tanulásához 11 frt, 100 drb pehelylyel töltött üveggömb 4 frt. A vadászat összes kellékei nagy választékban. Russ bőrkenőcse vadász-csizmák vizhatlan és puhán tartására 60 kr. 1 frtig.

Czéllövészet begyakorlásához **Flobert szoba-puskák,** söréttel madarakra is, frt 7.50, 10, 12, 15—21 frtig

töltények 100-a	6 mm.	9 mm.	söréttel 6 mm	9 mm.
	frt —.50,	2.20	frt 1.60	2.20

Vas czéltábla kiugró bohóczczal 5.50, bohóczczal és mozsárral 8.50. **Kertészet kedvelőinek.** Kertész-kések 1.60—5 frtig, faág- és venyige-ollók frt 1.—, 2.40, 3.50, faág-fürészek —.80, 1.50, szemző-kések —.70, 1.20, hernyóirtó lámpa 1.30, aczéldrót fahéjtisztitó kefe —.90, 1.20. Berendezett **étkező-kosár** 12—30 frtig. **Pinczetok** 3—9 üveggel 9—15 frtig.

GUMMI személyes **oltalomra,** házi szükségletre frt 2—5 stb. **Allövet-fecskendők** 3.50, 5 frt. **Pot de chambre,** utra összerakható 1.60 3.—, léggel tölthető gummi ülő- és fejpárnák 5, 6, 8—10 frtig. Kámzsás **esőköpenyek** 10—17 frtig.

Egész vas dohányvágó-gép hajtókerékkel, két késsel, kevés erővel kezelhető 18 frt. **Dohánytartó** öblök, belseje kőedényből, a dohányt nyirkosan tarthatni 4.50. **Narguillierek,** keleti dohányzó-palaczkok 2.80—6 frtig, két szárral, diszes 8—10 frt, legjobb **Houblon** cigaretta-papir kész szopókával rajz szerinti szélességben 100-a 35 kr., ahoz tömő 30 kr., **Automat** cigaretta-készitő gép, egyszersmind csinos dohányszelencze, a szelencze fedelének egyszerü betevése által kész a cigarette, 2 frt. **Pipe cosmopolite,** egészségi fa-pipa, bagót nem képez 1.—, 1.30. **Hibátlan tajtekpipa** valódi ezüst kupakkal, szépen kiszivódik, kedvelt formája végett igen kelendő, 8 frt. **Dohányzó séta-botok** meggyfából, borostyánkő szopókával 1.85—4.85. Legjobbnak elismert **tüz-szerszám** kanócz ·zal, czégemmel ellátva —.85, 1.15, 1.30. **Szivar-tárak** angol kantárbőrből, vállra függeszthetők szijjal 3.50—10 frtig.

UJ! háromszögü szivarvég-levágó kés, nicotin a szivar végében nem képződik —.75, 1.50. **Hires Bulldog zsebkés** tömöralakú, jó fogású 1 frt. **Életmentő** (Boxer) a mellényzsebben 1 frt. **Franczia felköltő-óra** ügyes alakja végett utközben is használható 5.50—8 frtig.

UJ! felfüggeszthető inga-óra konyhák, istállók, cseléd-lakásokba, keretének átmérője 18 centimeter 4.50. Jó erős pontosan járó **Remontoir** zsebóra kettős porfedéllel, kulcs nélkül felhuzható.

Próba-megrendeléshez 721 ábrás árjegyzéket mellékel, meg nem felelő tárgyakat visszavesz

KERTÉSZ TÓDOR Budapest, Dorottya-utcza 1. szám.

FRANKLIN-TÁRSULAT magyar irod. intézet kiadásában (Budapest, egyetem-utcza 4) megjelent és kapható:

LÉVAY JÓZSEF

összes

KÖLTEMÉNYEI.

A költő arczképével.

KÉT KÖTET.

Ára fűzve 3 frt 60 kr. diszkötésben 5 frt.

FRANKLIN-KÖNYVTÁR.

DURUY VICTOR.

VILÁGTÖRTÉNELEM.

Átdolgozta és Magyarország történetével bővitette

Dr. BALLAGI ALADÁR.

Ára füzve 3 frt.

A FÖLD FELFEDEZÉSE.

I.

A hiresebb utazók története a legrégibb időktől a XVIII-dik századig.

II.

A XVIII. század hiresebb hajósai.

Irta

JULES VERNE.

Magyarra forditotta és tárgymutatóval ellátta

Dr. BROZIK KÁROLY.

Ára egy-egy kötetnek füzve 2 forint.

Franklin-Társulat nyomdája. (Budapest, egyetem utcza 4-ik szám.)

Előfizetési föltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és POLITIKAI UJDONSÁGOK együtt: egész évre 12 frt, félévre 6 » | Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG: egész évre 8 frt, félévre 4 » | Csupán a POLITIKAI UJDONSÁGOK: egész évre 6 frt, félévre 3 » | Külföldi előfizetésekhez a postailag meghatározott viteldij is csatolandó.

17-ik szám 1882. BUDAPEST, ÁPRILIS 23. XXIX. évfolyam.

FRÖBEL FRIGYES.

(1782—1852.)

Az országos kisdedóvó egyesület e hó 23-án ünnepet ül, fölujitandó emlékezetét annak a férfiunak, ki mélyre pillantó szellemének egész erejét, hőn szerető szivének minden dobbanását s a legnagyobb akadályokkal való vivódásainak közepette is törhetlen akaratának teljességét azoknak javára szentelte, kik családi életünk disze, virága, gyönyörüsége, szülői szeretetünknek legdrágább kincsei, a nemzet, az emberiség jövőjének zálogai: *gyermekeinknek.* Ennél szebb, nemesebb czélt ember maga elé nem tüzhet, s kinek megengedi a végzet, hogy e fönséges czél felé sikerrel közelithessen, az méltán sorolható az emberiség legnagyobb jóltevői sorába. Fröbel ezek közé küzdötte föl magát s igy kiválóan méltó arra, hogy születésének századik évfordulóján tisztelettel s hálával gondoljon rá vissza az utókor s nemcsak testi, hanem szellemi élete és működése képének vonásait is fölujitsa emlékezetében. Hadd legyen e nehány sor annak szentelve.

Fröbel Frigyes 1782-ben született Oberweisbachban, a Schwarzburg-rudolstadti herczegségben. Édes atyja ugyanott egyszerü falusi pap volt s kegyes nevelésben részesité. Édes anyját korán elveszité s igy nélkülözni kelle az anyai szeretet őrködő gondját s alighanem e körülményben rejlik nyitja annak, hogy mélyen érző szive az édes anyai nevelés ügyét annyira magáévá tette. A látogatások, melyeket atyjával az egyszerü nép kunyhóiban tőn, az elhanyagolt kisdedek szomoru helyzete, melynek szemtanuja lett, felkölték benne a részvét érzelmét s azt a vágyat, hogy helyzetükön segitsen.

Ifjukora első éveiben előszeretettel foglalkozott a természeti tudományokkal, a mathematikával és gazdászattal. Miután nehány évet Pestalozzi vezetése alatt Svájczban töltött, részt vett a német szabadságharczban. Később felügyelője lett a berlini ásványtani muzeumnak, de csakhamar odahagyta e jövedelmező állást, hogy minden idejét és erejét a kisdednevelés ügyének szentelhesse. Első intézetét Thüringia egyik falujában, Keilhauban, nyitotta meg, hol az ő iskolája most is fönnáll. Anyagi viszonyai oly szükösek voltak kezdetben, hogy egy pásztorkunyhóban lakott s élelmi szükségleteivel a lehető legkevesebbre szoritkozott. Nejében nemes munkájának és önfeláldozásának hü társára talált, s körutjaiban, melyeket ügye érdekében tőn, mindig kisérte s nem egyszer tölték az éjet a szabad ég alatt, hogy megtakarithassák az éji szállás diját s egyik-másik szegény gyermek nevelésére fordithassák. A tapasztalás csakhamar arra készté, hogy nevelési rendszerével kisebb gyermekeken tegyen kisérletet, mint a mekkorákat keilhaui intézetében vett volt föl s annak vezetését egy rokonára bizva, gyermekkerteket kezdett fölállitani, s tényleg meg is nyitott Hamburgban, Drezdában, Lipcsében, Gothában és Svájcznak egyes községeiben.

Fröbel nevelési rendszerének alapeszméje következőleg körvonalozható: *Azon általános tehetségek mellett, melyek minden emberi lénynyel közösek, a teremtő sajátos képességekkel áld meg minden egyes egyént s az általános emberit a sajátos egyéniből kell kifejteni. Ez a sajátos, egyéni ösztönélet csupán az élet legelső szakában, az elmebeli tehetségek kifejlődése előtt, jelentkezik határozottan és tisztán, s hogy ez érvényesülhessen, a kisdednek szabad tevékenységre van szüksége. E sajátos hajlamokat, képességeket az igazra, jóra irányozni, s összhangzó kifejlődésüket elősegitni, ez a nevelés legelső s legfőbb feladata.*

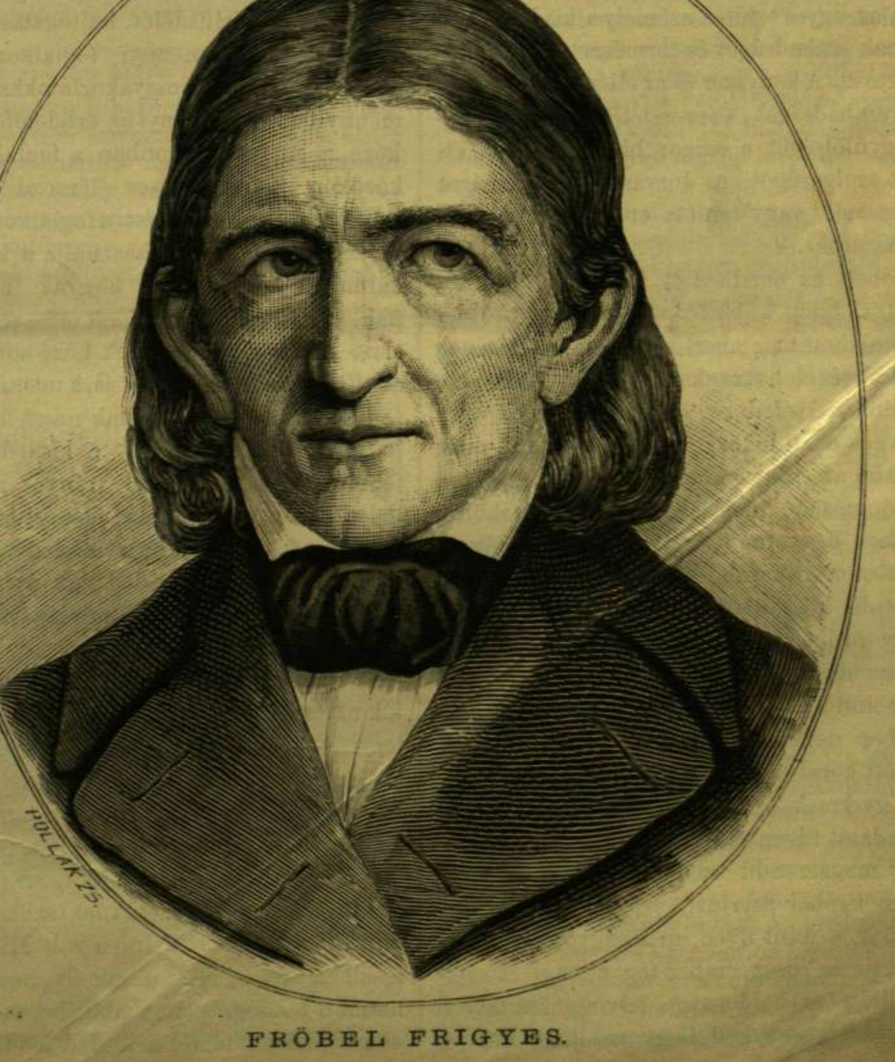

FRÖBEL FRIGYES.